

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ODPOVĚDNOST A RUČENÍ STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ S.R.O A A.S.

Martin Čížek

Plzeň, 2013

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra obchodního práva

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ODPOVĚDNOST A RUČENÍ STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ S.R.O A A.S.

Martin Čížek

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: JUDr. Josef Holejšovský,

katedra obchodního práva,

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vytvořil zcela samostatně s využitím literatury a zdrojů informací vyjmenovaných v níže uvedeném seznamu.

V Plzni dne 28. března 2013

.....

vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval vedoucímu diplomové práce panu JUDr. Josefu Holejšovskému, a to za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a připomínky, kterými přispěl k jejímu vypracování.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vymezení pojmů	3
1.1. Právní odpovědnost	3
1.2. Ručení.....	4
1.3. Statutární orgán	5
1.3.1. Statutární orgán společnosti s ručením omezeným	6
1.3.2. Statutární orgán akciové společnosti.....	7
2. Povinnosti statutárních orgánů s.r.o. a.s.	9
2.1. Základní povinnosti jednatele/ů a představenstva	10
2.1.1. Povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře	10
2.1.2. Povinnost vyplývající ze zákazu konkurence a nekalé soutěže	16
2.1.3. Povinnost mlčenlivosti a zákaz porušení obchodního tajemství	19
2.1.4. Povinnost vykonávat funkci osobně.....	21
2.1.5. Povinnost vykonávat funkci v souladu se zájmy společnosti	22
2.1.6. Informační povinnost statutárních orgánů s.r.o. a.s.	23
2.1.7. Povinnost podat insolvenční návrh	25
2.2. Další povinnost jednatele/ů a představenstva	26
2.2.1. Povinnost zajistit „řádné“ vedení předepsané evidence a účetnictví	26
2.2.2. Povinnost vést seznam společníků.....	28
2.2.3. Povinnost svolávat valnou hromadu	33
2.2.4. Povinnosti spjaté s obchodním rejstříkem.....	34
3. Odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s.	37
3.1. Odpovědnost za porušení základních a dalších povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s.	37
3.1.1. Odpovědnost vůči společnosti	38
3.1.2. Odpovědnost vůči společníkům/akcionářům společnosti	48
3.1.3. Odpovědnost vůči třetím osobám	50
3.2. Trestně právní odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s.	51
4. Ručení statutárních orgánů s.r.o. a a.s.	53
4.1. Zákonné ručení členů statutárních orgánů s.r.o. a a.s. vůči společnosti	53
4.2.1. Ručení za porušení povinnosti svolávat a přijímat usnesení valné hromady	53

4.2.2.	Ručení za souhlas s vyplacením dividendy v rozporu se zákonem.....	56
4.2.3.	Ručení za souhlas s vyplacením tantiémy v rozporu se zákonem.....	57
4.2.	Zákonné ručení členů statutárních orgánů s.r.o. a a.s. vůči třetím osobám (věřitelům)	58
5.	Exkurs zahraniční právní úpravou - Teorie business judgment rule v zákoně o obchodních korporacích	61
	Závěr	65
	Resumé.....	67
	Seznam použité literatury	69

Úvod

Právní stav diplomové práce je k 31.1.2013.

Každý člověk, který se rozhodne stát se statutárním orgánem, ať už sám, či s více členy tohoto orgánu, by měl brát v úvahu, jaké z této funkce plynou povinnosti, jaká odpovědnost a ručení. Důležité při tomto rozhodování je brát na vědomí, kdo může jednat jménem společnosti, ale i to, kdo dohlíží nad její činností a komu je z této funkce odpovědný. Obchodní zákoník říká, jaké orgány obchodní společnosti musí být zřízeny, jakou mají tyto orgány odpovědnost a proto je důležité pro členy statutárního orgánu společnosti znát práva a povinnosti z výkonu funkce, nejlépe ještě před samotným založením společnosti, nebo jde-li o jmenování do funkce statutárního orgánu za existence společnosti, před tímto jmenováním. Jinými slovy je třeba uvažovat, jaké povinnosti statutárního orgánu musí být u dané společnosti, v případě této práce je jimi společnost s ručením omezeným a akciová společnost, dle obchodního zákoníku dodržovány a jaké odpovědnost a ručení plyne z jejich porušení.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem bych byl rád, kdyby tato diplomová práce na téma Odpovědnost a ručení statutárních orgánů s.r.o. a a.s. pomohla k objasnění, kdo je statutárním orgánem s.r.o. a a.s. podle obchodního zákoníku, jaká jsou jeho práva, povinnosti, odpovědnost a ručení.

Tato diplomová práce v sobě zahrnuje, pomineme-li úvodní vymezení pojmů a závěrečné porovnání se zahraniční úpravou, tři základní kapitoly. Při úvodním vymezení pojmů, z kterého vyplyne, že samotné právní odpovědnosti předchází porušení právní povinnosti, se v kapitole Povinnosti statutárních orgánů s.r.o. a a.s. seznámíme se základními a dalšími povinnostmi, tak je stanovuje obchodní zákoník.

V části Odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s. se podrobněji zaměřím na odpovědnost za porušení povinností a to nejen vůči společnosti. Bude pojednáno i o trestní odpovědnosti. Nejvíce se však zaměřím na odpovědnost za způsobenou škodu vůči společnosti, jelikož je nejvíce praktikována jako postih sankční povahy, ale pokusím se popsat i další sankce, kterými mohou být orgány s.r.o. a a.s. postiženy, jako např. odvolání z funkce.

Část Ručení statutárních orgánů s.r.o. je právním výkladem situací, kdy člen statutárního orgánu ručí za závazek jiného člena statutárního orgánu a to ve většině případů v plném rozsahu.

Všeobecně cílem mé diplomové práce je popsat a definovat povinnosti statutárních orgánů s.r.o. a a.s. dle platné právní úpravy v České republice, jejich odpovědnost a ručení vůči společnosti, věřitelům či třetím osobám a vytvořit tak ucelený přehled o výkonu funkce statutárních orgánů v těchto dvou kapitálových společnostech.

1. Vymezení pojmů

1.1. Právní odpovědnost

V teorii práva je institut odpovědnosti velice diskutovaným pojmem a názory na její podstatu se liší. Existuje právní koncepce, která pojednává o tom, že právní odpovědnost vzniká ve stejném momentě jako samostatná právní povinnost. Tato koncepce obsahuje především preventivní složku, která směřuje zejména k tomu, aby navedla daný subjekt řádně a včas splnit svou povinnost. Obecně se dá ale říci a tento názor v právní teorii převládá, že právní odpovědnost spočívá v povinnosti strpět určité právní následky, které presumuje právní řád a které nastanou v okamžiku porušení právní povinnosti v rámci odpovědnostního právního vztahu.

Podle V. Knappa¹ a i K. Eliáše² je právní odpovědnost dvoufázová, respektive je tvořena dvěma složkami. První z uvedených vnímá právní odpovědnost jako dvoustádiovou, kdy v prvním stádiu do porušení právní povinnosti plní odpovědnost roli sankční hrozby, ve druhém stádiu, nastávajícím po porušení právní povinnosti, se odpovědnost projevuje svými důsledky, tj. v podobě konkrétní sankce či postihu. K. Eliáš odpovědnost považuje jako institut, který reprezentuje sekundární nepříznivý následek, jenž vznikl porušením primární povinnosti a který je předpokládán v sankční složce právní normy.

Jelikož se právní věda separuje na svá odvětví³, modifikuje si každé jednotlivé odvětví své vymezení právní odpovědnosti a to zejména dle svého charakteru a z něj vyplývajícího porušení právní povinnosti a vzniklého následku.

S ohledem na téma této práce, které jsem svou povahou obchodněprávní, čili z jiného pohledu odvětvím soukromoprávním, je namístě vymezit si právní odpovědnost dle platné právní úpravy soukromoprávní. Podle Marty Škárové⁴ „*pojem odpovědnosti za škodu lze považovat za nepříznivý právní následek předvídaný sankční složkou právní normy a postihující toho, kdo porušil primární povinnost. Tento nepříznivý*

---

¹ Knapp, V. Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. Praha: Stát a právo, 1956, s. 75.

² Eliáš, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. Právník, 1999, č.4, s. 316.

³ Trestněprávní, občanskoprávní, obchodněprávní, správněprávní ale i administrativněprávní apod.

⁴ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 1202 s.

právní následek spočívá v tom, že rušiteli primární povinnosti vzniká následná odpovědnostní právní povinnost, kterou dosud neměl (sekundární povinnost) a která je zaměřena na reparaci a v jejím rámci případně na restituci narušeného právního stavu, případně ve výslovně stanovených případech k poskytnutí satisfakce (zadostiučinění)“.

Hlavním cílem institutu právní odpovědnosti tedy je, aby subjekt za právní úkony, které učinil, nesl své důsledky společně s patřičnou odpovědností. Porušení konkrétní povinnosti, resp. pravidla chování, je pak základním předpokladem právní odpovědnosti, plynoucí buď ze smluvního vztahu, nebo na základě právního předpisu.

Institut odpovědnosti pak slouží k tomu, aby eliminoval a předcházel stavům, kdy dojde k porušení zmíněného smluvního vztahu či právního předpisu, což je společností chápáno jako nežádoucí stav.

1.2. Ručení

Ručení je zajišťovací vztah, který nevzniká mezi věřitelem a dlužníkem, ale mezi věřitelem a třetí osobou odlišnou od dlužníka. Ručením se zabezpečuje uspokojení pohledávky věřitele, který může uspokojení své pohledávky dosáhnout z majetku třetí osoby odlišné od dlužníka, tj. ručitele.

Tím se zmenšuje riziko věřitele spojené s návratností jeho pohledávky a zároveň se zvyšuje možnost a pravděpodobnost, že dlužník získá od věřitele, např. půjčku, úvěr.

Ručitelem je tedy ten, kdo je povinen uspokojit pohledávku věřitele v případě, že ji neuspokojí dlužník.

Zaručit se za jednu pohledávku může jeden nebo více věřitelů. Ručitel může ručit za celou pohledávku (závazek) nebo pouze za část. Pokud není závazek některého z ručitelů výslovně omezen, ručí každý ručitel za celý závazek.

Ručení je tedy právní poměr mezi věřitelem a třetí osobou zvanou ručitel, vzniklý na základě písemného prohlášení ručitele adresovaného věřiteli (úprava dle obchodního zákoníku) či na základě dohody účastníků (úprava dle občanského zákoníku), čímž ručitel bere na sebe povinnost vůči věřiteli, že pohledávku uspokojí, když ji neuspokojí dlužník. V některých případech vzniká ručení na základě zákona.

Z prohlášení ručitele musí být patrné, kdo je věřitelem, kdo je dlužníkem, musí být identifikována pohledávka ručením zajištěná, může být omezeno ručení pouze na určitou část pohledávky nebo na určitou dobu. Pokud posledně zmíněná omezení nejsou v prohlášení ručitele zahrnuta, ručí ručitel za celou pohledávku a po dobu časově

neomezenou. Po platném vzniku vztahu ručení by mohl být jeho obsah, zvláště omezení, co do rozsahu či času, učiněno výhradně dohodou ručitele a věřitele.

Jak uvádí M. Holeyšovský⁵, pro ručení jsou typické dva principy. Jednak jde o princip subsidiarity, který znamená, že věřitel může požadovat plnění na ručiteli teprve tehdy, když pohledávka není splněna dlužníkem (tím se liší ručitel od spoludlužníka, neboť spoludlužník je povinen plnit bez ohledu na to, zda splnil či nesplnil jeho spoludlužník). Druhým charakteristickým rysem ručení je princip akcesority, který znamená závislost na pohledávce zajišťované.

1.3. Statutární orgán

Společnost s ručením omezeným a akciová společnost jsou společnostmi kapitálovými. Jsou také ale podnikateli a z pohledu vymezení subjektu práva, jsou právnickými osobami, tj. disponují způsobilostí mít práva a povinnosti, jak uvádí K. Eliáš a J. Nykodým⁶ a na základě projevu vůle činit právní úkony směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

Právnická osoba, na rozdíl od člověka, tedy osoby fyzické, která je přirozeným subjektem práva, jsou právnické osoby z hlediska svého zrodu v podmínkách práva umělým útvarem, právně technickou konstrukcí, která není přímým odrazem reality okolního světa⁷. Z tohoto plyne poznatek, že nemůže jednat s vnějším světem tak jako jiné subjekty práva, totiž fyzické osoby. To se odráží ve způsobu jejího jednání. Z výše uvedeného lze dospět k závěru, že právnická osoba v konečném důsledku může právně jednat ve vztazích navenek pouze skrze fyzické osoby, které ji reprezentují.

Zde můžeme hovořit o dvou typech reprezentantů právnické osoby, a sice statutárním orgánem, jako reprezentantu osobním a dále mluvíme o nepřímém zastoupení, které je realizováno prostřednictvím osoby od podnikatele odlišné, jako jsou zaměstnanci a členi právnické osoby. Rozdíl spočívá v tom, že statutární orgán jedná, je-li jím učiněný právní úkon perfektní, jménem právnické osoby. Nepřímé zastoupení spočívá v tom, že zástupce projevuje vlastní vůli avšak jménem právnické osoby, které

---

⁵ Holeyšovský, M., Zástavní právo, ručení, bankovní záruka. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1994, s. 73

⁶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 227 s.

⁷ Hurdík, J., Právnické osoby. Brno: MU, 2000, s. 139.

právníckou osobu zavazuje. Pouze ale, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Překročí-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

Právní úprava jednání podnikatele v obchodním zákoníku nemá komplexní povahu, a proto musíme vycházet z jiného právního předpisu soukromého práva, mající v tomto smyslu charakter předpisu nadřazeného. Jde o zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník⁸. V občanském zákoníku jde především o jeho dvacátý paragraf. Zde zákon v prvním odstavci stanoví, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány). Právní úkony činěné statutárním orgánem jsou pak právními úkony samotné právnické osoby.

Kdo je statutárním orgánem nalezneme v obchodním zákoníku⁹. Ten se o nich zmiňuje již v ustanovení § 13, kde v odstavci 1 nalézáme, že právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce. Konkrétní vymezení podoby statutárního orgánu pak zjistíme z úpravy jednotlivých obchodních společností.

1.3.1. Statutární orgán společnosti s ručením omezeným

Kdo je statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným definuje v § 133 odst. 1 ObchZ. Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů. Je-li jednatelů více, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Dále je § 133 v odst. 2 a 3 stanoveno, že omezit jednatelská oprávnění může pouze společenská smlouva, stanovy nebo valná hromada. Takové omezení je však vůči třetím osobám neúčinné. Jednatele jmenuje valná hromada z řad společníků nebo jiných fyzických osob. K tomu dále I. Štenglová¹⁰ uvádí „v teorii není jednotný názor na to, zda více jednatelů tvoří kolektivní orgán, nebo zda každý z nich je sám o sobě statutární orgán. Přikláníme se k názoru, že více jednatelů společnosti s ručením omezeným netvoří kolektivní statutární orgán“.

---

⁸ Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník

⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

¹⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 431 s.

S tímto názorem se i já ztotožňuji, důvodem je dle mého názoru již zmíněná dikce § 133 odst. 1, kterou si je nutno vykládat tak, že zákonodárce zde připouští více jednatelů z důvodu např. i praktických, nikoliv, že by stanovil, že více jednatelů tvoří jakýsi kolektiv tvořící celek. Samotná přípustnost jednat každým jednatelem samostatně predikuje, že pro případ více jednatelů není nutné při jednání jménem společnosti shodného projevu vůle tohoto orgánu jako celku.

1.3.2. Statutární orgán akciové společnosti

Statutární orgán akciové společnosti je vymezen v § 191 odst. 1 ObchZ. Statutárním orgánem je představenstvo, jež řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. Představenstvo rozhoduje o všech záležitostech společnosti, pokud nejsou tímto zákonem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady anebo dozorčí rady. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva. Členové, kteří zavazují společnost, a způsob, kterým tak činí, se zapisují do obchodního rejstříku. Dále se pak v odst. 2 § 191 říká, že stanovy, rozhodnutí valné hromady nebo dozorčí rady mohou omezit právo představenstva jednat jménem společnosti, avšak tato omezení nejsou účinná vůči třetím osobám.

Jak jsem v případě vymezení statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným uvedl, v teorii o této obchodní společnosti není jednotný názor, zda více jednatelů tvoří kolektivní orgán, nebo zda každý z nich je sám o sobě statutární orgán. V případě akciové společnosti, kde statutární orgán tvoří představenstvo, je představenstvo orgánem kolektivním¹¹.

Protože v případě akciové společnosti jde ve většině případů o společnost s obsáhlým personálním obsazením a protože není výjimkou, že struktura společnosti bývá co do územního členění rozmanitá, je v akciových společnostech obvyklé, že představenstvo pověří faktickým výkonem části své působnosti ředitele, nebo jiného zaměstnance společnosti. Takový zaměstnanec se však nestává statutárním orgánem, ale jedná pouze za společnost, jako její zástupce¹². Odpovědnost ve vztahu ke společnosti a

---

¹¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 652 s.

¹² § 13 odst. 1, § 15, Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

jejím akcionářům za výkon činnosti, jejichž výkon svěřilo někomu jinému, nese představenstvo. O tomto bude více pojednáno v dalších kapitolách. Z výše uvedeného tedy plyne, že představenstvo není povinno vykonávat všechny činnosti vyplývající z jeho působnosti osobně.

2. Povinnosti statutárních orgánů s.r.o. a.s.

Aby byl naplněn smysl této práce, tedy vymezit a definovat odpovědnostní vztah statutárních orgánů s.r.o. a a.s. a jejich ručení, je nejprve nutné, popsat povinnosti těchto orgánů. Tato nutnost vyplývá, jak již bylo i uvedeno v kapitole 1, z principu, na kterém je odpovědnost jako taková založena. Tady mám na mysli, že má-li nastat vůbec nějaká odpovědnost, je nejprve nutné, aby došlo k porušení nějaké právní povinnosti. Proto spatřuji za nutné a nevyhnutelné, se v této části mé práce věnovat povinnostem statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

K porušení právní povinnosti může z pohledu statutárního orgánu dojít, byla-li mezi společností a statutárním orgánem uzavřena mandátní smlouva, jak uvádí K Eliáš *„vztah mezi společností a členem statutárního orgánu společnosti se řídí přiměřeně ustanovením o mandátní smlouvě, pokud z jejich vzájemné dohody nebo ze zákona neplyne něco jiného“*¹³, tzn. v takovém případě, by došlo k porušení subjektivní právní povinnosti, kterou si mezi sebou statutární orgán a společnost stanovili. Jiný případ porušení právní povinnosti nastane, došlo-li k porušení nějakého ustanovení zákona, upravující problematiku povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s., v tomto případě obchodního zákoníku.

Jak jsem naznačil výše, rád bych v této kapitole pojmenoval co možná nejširší okruh povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s., ovšem, zdá se, jde o velmi složitý úkol. Složitost spatřuji zejména v tom, že zákon nemá ucelenou úpravu této problematiky. To jen podtrhuje I. Rada¹⁴, dle jehož názoru není pravdou, že obchodní zákoník specifikuje povinnosti statutárních orgánů kompletně jako celek.

Kapitolu Povinnosti statutárních orgánů s.r.o. a a.s. jsem cíleně rozdělil na dvě podkapitoly Základní povinnosti jednatele/ů a představenstva a Další povinnosti jednatele/ů a představenstva. Důvodem je, že základní povinnosti provázejí členy statutárních orgánů při výkonu jednání jménem společnosti při všech jejich úkonech, další povinnosti se týkají statutárních orgánů jako kolektivu, jako celku.

---

¹³ Eliáš, K., Obchodní společnosti. Praha, C.H.Beck, 1994, 102 s.

¹⁴ Rada, I., a kol. Jednatelé s.r.o. Představenstvo a.s. Praha: Linde, 2004, s. 78.

2.1. Základní povinnosti jednatele/ů a představenstva

Obchodní zákoník v § 135 odst. 1 a 2 stanoví, že základní povinnosti jednatelů jsou:

- zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví
- vést seznam společníků
- informovat společníky o záležitostech společnosti.

Jde-li o představenstvo, zde stejný zákon v § 192 a násl. říká, že základními povinnostmi představenstva jsou:

- zabezpečování obchodního vedení společnosti
- vedení řádného účetnictví společnosti
- překládat valné hromadě řádnou, mimořádnou, konsolidovanou nebo mezitímní uzávěrku
- svolávat valnou hromadu

Výše uvedený výčet povinnosti jednatele/ů a představenstva jsem, byť je zákon sám pojmenovává základními povinnostmi, zařadil do Dalšíh povinností jednatele/ů a představenstva. Jak jsem již uvedl, důvodem je, že se jedná o povinnosti postihující statutární orgán s.r.o. a a.s. jako celek a o těchto (kolektivních) povinnostech bude tato práce pojednávat níže.

2.1.1. Povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře

Pokud bych měl přesně vymezit, jak je zákonem definována péče řádného hospodáře, nelze než souhlasit s P. Sýkorovou¹⁵, že pojem „péče řádného hospodáře“, stejně jako pojem „dobré mravy“ nelze takto vymezit, jelikož se jedná o pojmy zákonem nedefinované. Výklad je zákonodárcem ponechán soudní judikatuře a právní vědě.

Tato základní povinnost vyplývá především z ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ pro představenstvo a dle § 135 odst. 2 pro jednatele platí obdobně. Mezi výčet základních povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s. je zařazena zejména proto, že jde o obecnou povinnost, která provází tyto statutární orgány při plnění všech povinností a

---

¹⁵ Sýkorová, P., Miluj firmu svou, jako sebe samotného. Profit, 2007, č. 12, s. 62

činností při výkonu této funkce. Nelze tedy najít při provádění úkonů v souvislosti s výkonem jednatele nebo člena představenstva takovou právní povinnost, která by nebyla péčí řádného hospodáře postižena.

2.1.1.1. Historická úprava

Kořeny pojmu „péče řádného hospodáře“ sahají až do dob práva římského. Tehdy se ovšem nepoužíval tento pojem, jak ho známe dnes, ale smysl a pravidlo chování tohoto pojmu byl obsažen v pojmu „péče řádného otce rodiny“¹⁶. Jak uvádí Bartošek, M.¹⁷, soud v případě, že došlo k porušení principu péče řádného otce rodiny posuzoval, jak by se choval průměrný, přiměřeně opatrný člověk za daných okolností.

Péče řádného otce tak v římskoprávním pojetí znamenala, že nastala-li nějaká nebezpečí a rizika, otec byl pak na základě tohoto principu povinen podnikat takové kroky, které by vedly k vyvarování těchto nebezpečí a rizik.

Toto římskoprávní pojetí pojmu „péče řádného hospodáře“ dalo základy pro vývoj práva obchodního. Zákon č. 1/1863 ř. z., obecný zákoník obchodní v § 282 zakotvil pojem „péče řádného kupce“¹⁸. Povinnost vyplývající z pojmu „péče řádného kupce“ znamenala, že kupec ručil za bedlivost řádného hospodáře, což dle všeobecného obchodního zákoníku byla povinnost kupce (obchodníka), že kupec (obchodník) ručil za péči řádného kupce (obchodníka) a to buď obecně, nebo v některých případech byla tato péče ještě stupňována a to na pečlivost řádného špeditéra, řádného dopravce atd.

Péče řádného kupce předpokládala jistou profesionalitu a to v souladu s § 1299 všeobecného občanského zákoníku¹⁹.

Pojem „péče řádného hospodáře“ se k nám pak dostal prostřednictvím obecného zákoníku občanského²⁰, tedy úpravou práva rakouského. Tento obecný zákoník

---

¹⁶ Kincl, J., Urfus, V., Škrejpek, M. Římské právo. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, s. 148.

¹⁷ Bartošek M., Encyklopedie římského práva. Praha: Academica, 1994, s. 94

¹⁸ § 282 zákona č. 1/1863 ř. z., „Kdo jest z jednání, které jest na jeho straně obchodem, jinému povinen k péči, musí zachovati péči řádného kupce.“

¹⁹ Obecný zákoník občanský nezmiňoval zvláštní nebo odborné znalosti, ale jen píli a pozornost, kterou je schopen vynaložit obyčejný člověk

²⁰ Zákon č. 946/1811 sb.z.s., obecný zákoník občanský

občanský stanovil povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře např. v § 1294, § 1295 nebo § 1297²¹.

Politická situace po druhé světové válce zapříčinila, že pojem „péče řádného hospodáře“ přestal být právně významný, což souviselo s potlačováním až likvidací soukromého vlastnictví a tržního hospodářství. Namísto tohoto tradičního pojmu tehdejší občanský zákoník používal pojmu „potřebná péče“ (§ 350) nebo pojem „odborná péče“, v souvislosti s plněním kontraktu. „Přesto pojem „péče řádného hospodáře“ v některých zákonech přežíval, např. v zákoně č. 519/1954 Sb., o lidových družstvech a družstevních organizacích, kde v § 24 nazvaném „odpovědnost členů představenstva a revizní komise“ bylo uvedeno, že členové představenstva a revizní komise jsou povinni plnit své úkoly s péčí řádného hospodáře a za svoji činnost odpovídají valné hromadě“²².

Naopak politická situace po roce 1989 vyžadovala obnovení tržní ekonomiky, s čímž souviselo znovu zavedení právnických osob. Ovšem šlo spíše jen o znovuzavedení právních forem podnikání akciové společnosti (zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech) a společností s ručením omezeným (novelou hospodářského zákoníku č. 103/1990 Sb.). Jak uvádí K. Eliáš²³, až přijetím obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb., který „uceleně“ upravuje obchodní společnosti, jak kapitálové, tak osobní, došlo k řádu a stabilitě právní úpravy obchodních vztahů, včetně znovuzavedení užívání pojmu „péče řádného hospodáře“. O moderní úpravě tohoto pojmu bude pojednáno níže.

2.1.1.2. Současné vymezení pojmu péče řádného hospodáře

Moderní vymezení pojmu „péče řádného hospodáře“ je obsaženo v § 79a ObchZ. Zde zákon říká, že společník je při plnění svých povinností povinen postupovat s péčí řádného hospodáře.

---

²¹ § 1297 zákona č. 946/1811 sb.z.s., obecného zákoníku občanského: „... každý, kdo má užívání rozumu, je schopen takového stupně pílě a pozornosti, jakého může být použito při obyčejných schopnostech. Kdo tohoto stupně pílě nebo pozornosti opomene, při činech, jimiž nastává zkrácení práv jiného, je vinen nedopatřením.“

²² Víttek, J., Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 388 s.

²³ Eliáš, K., Obchodní společnosti. Praha, C.H.Beck, 1994, 53 s.

Štenglová, I.²⁴ k tomuto znění zákona uvádí, že „*Ustanovení tohoto paragrafu určuje, že míra péče vynaložená při plnění povinností společníka má být péčí řádného hospodáře, tedy péčí řádnou, obezřetnou, preferující potřeby a zájmy společnosti před zájmy a potřebami společníka, jinými slovy společník je povinen při vyřizování zájmů společnosti péčí, se kterou by postupoval řádný hospodář při vyřizování záležitostí vlastních. Požadavek péče řádného hospodáře nezahrnuje požadavek odborné kvalifikace při plnění povinností společníka, zahrnuje však jeho snahu o to, aby záležitosti společnosti byly vyřízeny co nejlépe. Důvodová zpráva k tomu uvádí, že požadavek péče řádného hospodáře předpokládá, „že společník řádně pečující o záležitosti společnosti dovede rozpoznat, že je nutná odborná pomoc speciálně kvalifikovaného subjektu a dovede tuto pomoc pro společnost zajistit“.*

Jak jsem již uvedl výše, jednatel či jednatelé, jsou povinností při výkonu funkce statutárního orgánu jednat s náležitou péčí řádného hospodáře postizeni v § dle § 135 odst. 2 ObchZ a představenstvo v § 194 odst. 5 ObchZ.

Otázkou je, co nastane, byla-li tato povinnost, jak je výše definována, porušena respektive, kdo nese důkazní břemeno k prokázání, zda došlo k porušení této povinnosti či nikoliv. Odpověď k tomuto podává I. Štenglová²⁵ „*je-li sporné, zda jednatel jednal s péčí řádného hospodáře, nese o tom důkazní břemeno on“*, což potvrdil ve své judikatuře i Nejvyšší soud, který svým rozhodnutím deklaroval, že „*nesení důkazního břemene o tom, že jednatel společnosti s ručením omezeným jednal s péčí řádného hospodáře, předpokládá, že v případě sporu uvede okolnosti, z nichž plyne, že v konkrétním případě jednal s péčí řádného hospodáře (tedy že bude tvrdit rozhodné skutečnosti), a k nim označí důkazy, jimiž mají být tyto rozhodné skutečnosti prokázány. Netvrdí-li účastník řízení rozhodné skutečnosti, nemůže z povahy věci ani označit k těmto neexistujícím tvrzením důkazy“²⁶.*

Jelikož péče řádného hospodáře vyžaduje určité kvantum znalostí a schopností a jak uvádí T. Dvořák²⁷, není žádoucí připustit, aby za jednatele nebo člena

---

²⁴ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 301 s.

²⁵ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 438 s.

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Cdo 3775/2008, [Výběr NS 5366/2009]

²⁷ Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným, ASPI Publishing, Praha, 2002, s. 300

představenstva byla zvolena osoba, která by neměla vůbec žádné předpoklady pro výkon této funkce.

Toto jen potvrzuje judikát Nejvyššího soudu ČR²⁸, který uvádí „...pokud se pachatel nechá zvolit za člena představenstva akciové společnosti, převezme tím na sebe také zodpovědnost za plnění svých zákonných povinností z toho vyplývajících a této zodpovědnosti se nemůže zbavit tvrzením...že nebyl schopen řídit společnost pro nedostatek zkušeností“.

2.1.1.3. Porovnání výkladu pojmu péče řádného hospodáře se zahraničím

Zahraníční právní teorie i praxe se vcelku shoduje v tom, že odpovídající vzor bude nutné (vzhledem k apriornímu podnikatelskému charakteru obchodních společností) hledat spíše v dostatečně zdatném obchodníkovi, resp. podnikateli. Ideál leží zhruba na půli cesty mezi starostlivým, leč poněkud úzkoprsým „správcem“ a odvážným a kreativním dobrodruhem s novátorskými nápady, které mění svět²⁹.

Přílišný výkyv na tu či onu stranu pomyslného charakterového spektra se jeví jako nežádoucí. Švýcarská doktrína k tomu přílehlavě uvádí, že povinná péče jde ruku v ruce s odvážnou iniciativou. Dovojuje dokonce, že povinnost řádně pečovat o záležitosti společnosti zahrnuje také „povinnost jít kupředu a iniciovat, povinnost snažit se a odvážit“³⁰.

Je proto jen logické, že když se v Německu při tvorbě akciové úpravy v roce 1884 diskutovalo o tom, jaký typ osobnosti stanovit podnikatelskému světu za vzor pro určení kvality povinné péče v akciové společnosti, byl návrh na zakotvení pojmu „hospodář“ (Hausvater) odmítnut. Nahradil jej termín „obchodní vedoucí“ (Geschäftsleiter). Stalo se tak právě s poukazem na skutečnost, že nemá jít o osobu zběhlou a pečlivou v úkonech občanského prostředí, nýbrž specifického světa obchodního³¹. Stejný pojem se nakonec prosadil také v úpravě rakouské.

---

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2003 č. j. 7 Tdo 107/2003

²⁹ Wiedemann, H.: Organverantwortung und Gesellschafterklagen in der Aktiengesellschaft, Rheinisch-Westfälische Akademie der Wissenschaften, Westdeutscher Verlag, Opladen 1989, str. 13: „*Ideálem je královský obchodník a současně první sluha jeho podniku ... pravý střed mezi automobilovým závodníkem a úředníkem, mezi kreativním umělcem a úzkostlivě pečlivým účetním*“.

³⁰ Böckli, str. 1622: „...eine Pflicht zum Vorgehen und Initiieren, eine Pflicht zum Streben und Wagen...“

³¹ Roth, M.: Unternehmerisches Ermessen und Haftung des Vorstands, C. H. Beck, München 2001, str. 34

Na formování evropské doktríny o rozsahu odpovědnosti za manažerská rozhodnutí má značný vliv americká judikatura, která se ustálila na tzv. pravidle podnikatelského úsudku (business judgment rule) – blížeji bude pojednáno v kapitole 5. Jeho analýzu ovšem komplikuje skutečnost, že právní úprava společností není v USA kodifikovaná ani jednotná³². Unie postrádá působnost v otázkách korporátního práva.

Tón udává judikatura státu Delaware, na federální úrovni se lze setkat pouze s obecně formulovanými principy nadnárodních institucí, jakou je např. Americký právní institut (American Law Institute).

Ty ovšem působí leda silou odborné autority. Za zmínku stojí také projekty jako např. modelový zákon o obchodních společnostech (Model Business Corporation Act) Americké advokátní asociace (American Bar Association), který si klade za cíl sloužit jako inspirace a vzor pro národní parlamenty jednotlivých unijních států při jejich legislativní činnosti na úseku obchodních společností.

Podle judikatury státu Delaware zakládá pravidlo podnikatelského úsudku domněnku, že „při tvorbě podnikatelských rozhodnutí jednali členové orgánu informovaně, v dobré víře a v upřímném přesvědčení, že přijaté opatření je v nejlepším zájmu společnosti“ (formule z případu Aronson)³³. Odpovědnost nastává jen tehdy, je-li domněnka vyvrácena důkazem opaku, tj. důkazem o absenci některé z uvedených skutečností, např. že si členové rady před přijetím rozhodnutí neopatřili dostatek informací o předmětu rozhodování, nejednali v dobré víře atd.

Americký právní institut, mj. s přihlédnutím k situaci v dalších unijních státech, formuloval pravidlo v rámci zásad řízení a správy společností (Principles of Corporate Governance) v § 4.01 odstavci c) následovně: „*Člen orgánu nebo ředitel, který přijme podnikatelské rozhodnutí v dobré víře, dostojí své povinnosti, není-li zainteresován na předmětu rozhodování, má o něm informace, jež co do rozsahu rozumně pokládá za adekvátní vzhledem k okolnostem, a racionálně přepokládá, že rozhodnutí je v nejlepším zájmu společnosti*“³⁴. Na rozdíl od delawareské judikatury úprava Amerického právního institutu nepresumuje, že člen orgánu jednal řádně. Důkazní břemeno nese žalovaný³⁵.

---

³² Petr Čech: Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, Právní rádce 3/2007, s. 4

³³ Roth, str. 45, s odkazem na rozhodnutí Aronson v. Lewis: „...in making a business decision the directors of a corporation acted on informed basis, in good faith and in honest belief that the action taken was in the best interest of the company“.

³⁴ Roth, str. 45, Paefgen, str. 247; Kock/Dinkel, str. 445.: „...is not interested in the subject of the business judgement; is informed with respect to the subject of the business judgement to the extent the

Co se týče anglického common law, je obsahem povinnost vykonávat funkci s určitou mírou odbornosti, tzn. mít schopnosti na určité úrovni („duty of skill“) a jednat s náležitou péčí („duty of care“). Pod vlivem reformy předpisů konkursního práva nicméně také anglická doktrína nejpozději od 80. let 20. století prochází procesem objektivizace duty of care. Posun byl kodifikován v rámci reformy práva společností³⁶ a to způsobem kombinujícím objektivní i subjektivní hledisko. Nový zákon o společnostech počítá s požadavkem, aby člen orgánu společnosti vykonával funkci s péčí, schopnostmi a pečlivostí, kterou lze rozumně očekávat od člena orgánu ve stejném postavení (příklon k objektivnímu posuzování). Subjektivní prvek se nicméně objevuje také, a to jako faktor zpřísňující zmíněné objektivní kritérium. Nad rámec „obvyklých“ schopností by každý člen orgánu měl být povinen poskytnout společnosti znalosti, schopnosti a zkušenost, kterými sám disponuje³⁷. Je-li tedy vzdělán v oborech právo, účetnictví, management apod., nevystačí s obvyklou pečlivostí průměrně zdatného „obchodního vedoucího“, tím méně „hospodáře“. Společnosti bude v uvedených oblastech odpovídat za škodu způsobenou nedostatkem profesionální péče.

2.1.2. Povinnost vyplývající ze zákazu konkurence a nekalé soutěže

Zákaz konkurence upravuje obchodní zákoník jednak v obecné rovině (§ 65) a pak také speciálně pro jednotlivé právní formy obchodních společností. Ve vztahu ke statutárním orgánům je to § 136 ObchZ pro společnost s ručením omezeným a § 196 ObchZ pro akciovou společnost.

Základní podstatou zákazu konkurence je zamezit statutárním orgánům, aby se jakkoliv, ať už přímo, či nepřímo účastnili na podnikání shodném nebo podobném s předmětem činnosti společnosti, v níž výkon statutárního orgánu vykonávají. Podle J. Bejčka³⁸ jde o to, aby tato právní úprava upřednostnila zájmy společnosti před vlastními zájmy člena statutárního orgánu.

---

director or officer reasonably believes to be appropriate under the circumstances; and rationally believes that the business judgement is in the best interest of the company.“

³⁵ Kock, M., Dinkel, R.: Die zivilrechtliche Haftung von Vorständen für unternehmerische Entscheidungen, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht 10/2004, str. 445

³⁶ Davies, P.: Introduction to Company Law, Oxford University Press, 2002, str. 154

³⁷ Viz čl. 174 odst. 2 písm. b) nového zákona o společnostech z roku 2006 (Companies Act 2006).

³⁸ Bejček, J. O střetu zájmů podnikatelů a jejich manažerů. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 497.

Dle výše uvedených ustanovení zákona nesmí jednatel/é nebo představenstvo/člen představenstva zejména:

- a) podnikat v oboru stejném nebo obdobném oboru podnikání společnosti ani vstupovat se společností do obchodních vztahů,
- b) zprostředkovávat nebo obstarávat pro jiné osoby obchody společnosti,
- c) účastnit se na podnikání jiné společnosti jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo podobným předmětem podnikání,
- d) vykonávat činnost jako statutární orgán nebo člen statutárního nebo jiného orgánu jiné právnické osoby se stejným nebo s obdobným předmětem podnikání, ledaže jde o koncern.

Ad a) Na tyto osoby, na které se zákaz konkurence vztahuje, nemohou být obchodními partnery společnosti, tj. že s ní jako podnikatelé nemohou uzavírat smlouvy v předmětu svého podnikání a že nesmějí podnikat v předmětu shodném s předmětem podnikání společnosti. Dle I. Štenglové³⁹ lze tento zákaz rozšířit .....*“Domníváme se, že zákaz vstupovat se společností do obchodních vztahů je třeba vykládat tak, že osoby, kterých se zákaz konkurence týká, nesmějí vstupovat se společností do obchodních vztahů ani nepřímou, tj. nemohou být ke společnosti v obchodních vztazích ani v dalších stupních (tj. např. jako osoby pověřené provedením díla podle § 538, které sice nejsou v přímém vztahu ke společnosti, ale zajišťují v tzv. subdodavatelském, neboť i v takovém případě by mohl být jejich zájem protichůdný zájmu společnosti“.*

Ad b) Tento zákaz znemožňuje jednatelům a členům představenstva uzavírat tzv. obstaravatelské a zprostředkovatelské smlouvy, v nichž jde o to, že jedna smluvní strana něco přímo obstarává pro druhou smluvní stranu, nebo působí jako prostředník za tím účelem, aby umožnila druhé straně uzavřít nějaký obchod, nebo o smlouvu, kde se zprostředkovatel zavazuje obstarat zájemci za odměnu uzavření smlouvy a zájemce se zavazuje zprostředkovateli poskytnout odměnu tehdy, byl-li výsledek dosažen

---

³⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 440 s.

příčiněním zprostředkovatele. Jednatel/é a člen/i představenstva tak nesmí uzavírat smlouvy mandátní, komisionářské a ostatní smlouvy obstaravatelského typu.

Ad c) Zde toto ustanovení zákona vylučuje, aby osoba, na kterou se zákaz konkurence vztahuje, byla společníkem veřejné obchodní společnosti nebo komplementářem komanditní společnosti a rovněž vylučuje, aby – ač má sama jiný předmět podnikání, a neporušuje tedy ustanovení pod písmenem a) – konkurovala společnosti, jejímž je jednatelem (či jinou osobou podrobenou zákazu konkurence), prostřednictvím ovládané osoby.

Ad d) Zde v tomto ustanovení zákon připouští, aby jednatel řídící osoba byla statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu jiného koncernového podniku téhož koncernu přesto, že má stejný nebo podobný předmět podnikání. To ostatně koresponduje s ustanovením § 11 odst. 6, a to opět bez ohledu na to, zda jde o koncern faktický nebo smluvní.

Pokud jde o rozsah zákazu konkurence nad rámec kogentních ustanovení v § 136 a § 196 ObchZ, je možné rozsah zákazu konkurence rozšířit. Po novelizaci provedené zák. č. 142/1996 Sb. již nelze rozsah zákazu konkurence zúžit. K rozšíření zákazu konkurence nad rámec zákonných ustanovení se vyjádřil ve své judikatuře i Nejvyšší soud⁴⁰ .... „Smlouvou uzavřenou mezi společností a členem jejího statutárního orgánu lze rozšířit zákaz konkurence nad rámec upravený obchodním zákoníkem. Na porušení takto převzatých povinností se nevztahuje úprava důsledků porušení zákazu konkurence uvedená v obchodním zákoníku; důsledky tohoto porušení však mohou smluvní strany upravit ve smlouvě“.

V souvislosti se zněním výše uvedeného judikátu Nejvyššího soudu se nabízí zmínit se o zákonných postizích za porušení kogentních ustanovení o zákazu konkurence pro členy statutárních orgánů s.r.o. a a.s. Jak uvádí K. Eliáš⁴¹ „je-li zákaz konkurence překročen, pak je společnost podle 65 odst. 2. ObchZ oprávněna požadovat vedle náhrady škody též vydání prospěchu ze zakázaného obchodu, nebo převod tomu

---

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Cdo 1053/2007, [C 5600]

⁴¹ Eliáš, K.: Obchodní společnosti. Praha, C.H.Beck, 1994

odpovídajících práv na ni samotnou. Toto právo společnosti zaniká uplynutím objektivní roční lhůty, popř. subjektivní lhůty trojměsíční“.

2.1.3. Povinnost mlčenlivosti a zákaz porušení obchodního tajemství

Statutární orgán kapitálové obchodní společnosti nebo jeho člen, se při výkonu této funkce jistojistě dostane k informacím, které jsou svým způsobem pro společnost velmi cenné⁴² a jejich ztráta, zneužití, zcizení či prodej by mohlo společnost bezpochyby poškodit. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby tyto informace byly chráněny a aby tato ochrana postihovala samozřejmě a především členy statutárních orgánů, kteří s nimi zaručeně pracují.

Obchodní zákoník na tuto ochranu myslí v § 17, kde vymezuje, že obchodní tajemství je předmětem práv náležejících k podniku a že obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Z ustanovení v § 194 odst. 5 ObchZ, který členům představenstva (prostřednictvím § 135 odst. 2 ObchZ platí i pro jednatele) ukládá povinnost zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu, vyplývá povinnost osoby, která je statutárním orgánem nebo jeho členem, zachovávat mlčenlivosti. Jak uvádí I. Štenglová⁴³ obchodní zákoník nedefinuje, které informace a skutečnosti je třeba považovat za důvěrné ve smyslu ustanovení § 194 odst. 5. Nepochybně takovými informacemi budou všechny informace tvořící předmět obchodního tajemství – jejich utajení je však chráněno podle uvedeného ustanovení § 17, a dále všechny další informace, jejichž prozrazení může vyvolat účinky uvedené v § 194 odst. 5. Při hledání, co se skrývá pod pojmem důvěrné informace, si tak lze pomoci § 17 ObchZ, který za důvěrné informace považuje:

---

⁴² Za takto cenné informace lze dle mého názoru považovat výsledky hospodaření, know – how společnosti, seznam zákazníků. Velkou cenu mohou mít i “negativní informace“, jako sankce udělená státním orgánem nebo nepodařený obchod, zmařená investice atd.

⁴³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 669 s.

- veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem
- musí mít skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu,
- nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné
- podle vůle podnikatele mají být utajeny
- podnikatel jejich utajení odpovídajícím způsobem zajišťuje

Sankcí, za porušení povinnosti mlčenlivosti je odpovědnost za škodu z takového jednání vzniklou.

Při snaze vymežit obsah pojmu „důvěrné informace“ se nabízí pokusit se vymežit pojem „obchodní tajemství“. Důvodem této mé snahy je, že § 51 ObchZ považuje porušení obchodního tajemství za jednání nekalé soutěže. § 51 říká ObchZ, že porušováním obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství (§ 17), které může být využito v soutěži a o němž se dozvěděl:

- a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným (např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů) na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popř. v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán,
- b) vlastním nebo cizím jednáním přičítícím se zákonu.

Z této zákonné definice popisující porušení obchodního tajemství plyne, že i zde se zákonodárce opírá o pojem „obchodní tajemství“ uvedené v § 17 ObchZ s tím rozdílem, že porušení obchodního tajemství dle § 51 ObchZ je předmětem ochrany, které by mohlo být využito v hospodářské soutěži. J. Munková⁴⁴ v souvislosti s § 17 ObchZ uvádí, že výklad pojmu „obchodní tajemství“ dle § 51 ObchZ akceptuje nejen jeho vymezení jako skutečností výrobní, technické nebo obchodní povahy, ale i ostatní kvalifikační kritéria tohoto pojmu, tj. jejich souvislost s podnikem, běžnou nedostupnost a utajenost, vůli podnikatele je utajit a jejich alespoň potenciální materiální nebo

---

⁴⁴ Munková, J., Právo proti nekalé soutěži, 3. vydání, Praha 2008, 100 s.

nemateriální hodnotu. Aby určitá skutečnost byla předmětem ochrany, musí splňovat všechna tato kritéria. A aby byla předmětem nekalosoutěžní ochrany, musí být navíc využitelná v soutěži. To musí osoba, která se domáhá ochrany podle tohoto ustanovení, také dostatečným způsobem osvědčit.

Přesto existuje situace, kdy povinnost mlčenlivosti nelze vyžadovat striktně. Jde o situace, do nichž se z logiky věci a především dle platné právní úpravy⁴⁵ člen statutárního orgánu dostává, a sice o situace, kdy člen statutárního orgánu naopak tyto chráněné informace potřebuje použít ve prospěch společnosti⁴⁶. Zde je myšleno vyjednávání statutárního orgánu o podmínkách smlouvy či zakázky, kde tyto informace mohou hrát významnou roli pro uzavření kontraktu či získání zakázky apod. Pro případ, že by k uzavření nedošlo, respektive získání zakázky, v takové situaci tyto informace ObchZ chrání zmíněným § 271. Na statutárním orgánu je, aby tyto informace při takovém jednání za důvěrné označil, aby o tomto nebylo sporu.

2.1.4. Povinnost vykonávat funkci osobně

O povinnosti k osobnímu výkonu funkce jednatele nebo člena představenstva pojednává § 66 odst. 2 ObchZ, který doslovně říká, že ...*“závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy“*⁴⁷. Tuto povinnost osobního závazku ovšem nelze chápat tak, že jednatel nebo člen představenstva např. při rozmanité činnosti společnosti s větším počtem poboček a zaměstnanců vykonává doslova osobně, tzn. fyzicky osobně. Tento osobní výkon funkce lze delegovat na jiné osoby. Z jednání těchto osob, na které svůj osobní výkon funkce jednatel nebo člen představenstva delegoval, je ovšem odpovědný.

To jen potvrzuje ustanovení § 31 odst. 2, Občanského zákoníku. J. Švestka⁴⁸ k tomuto uvádí: *„Je-li zmocněncem právnická osoba, právo jednat za zmocnitele vzniká přímo statutárnímu orgánu této právnické osoby (§ 20 odst. 1) anebo osobě, které sám tento statutární orgán právnické osoby udělí plnou moc“*.

---

⁴⁵ Myšleno v souvislosti s § 133 ods. 1 jménem společnosti jedná jednatel/é a § 191 odst. 1 představenstvo řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem

⁴⁶ K tomu: § 271 ObchZ: *„Jestliže si strany při jednání o uzavření smlouvy navzájem poskytnou informace označené jako důvěrné, nesmí strana, které byly tyto informace poskytnuty, je prozradit třetí osobě a ani je použít v rozporu s jejich účelem pro své potřeby, a to bez ohledu na to, zda dojde k uzavření smlouvy, či nikoli“*

⁴⁷ § 66, odst. 2, Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

⁴⁸ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová M., Hulmák, M. a kolektiv Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, 303 s.

2.1.5. Povinnost vykonávat funkci v souladu se zájmy společnosti

Není pochyb, že povinnost vždy jednat v zájmu společnosti je jednou ze základních povinností reprezentantů obchodních společností při výkonu jejich funkcí⁴⁹.

Tato povinnost je odvozována z ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ ve spojitosti s ustanovením § 567 odst. 2 ObchZ. Vztah mezi společností a jejím reprezentantem se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud smlouva o výkonu funkce nestanoví jinak. Mandatář je povinen činnost, ke které se mandantovi zavázal, uskutečňovat podle pokynů mandanta a v souladu s jeho zájmy, které mandatář zná nebo musí znát. Povinnost jednat vždy v zájmu společnosti a povinnost vždy jednat s péčí řádného hospodáře jsou nejobecnějšími povinnostmi, které jsou reprezentanti obchodních společností povinni dodržovat při všech úkonech ve věcech obchodního řízení společnosti i jednání jménem společnosti navenek, a které jsou zároveň měřítkem toho, zda jsou řádně plněny povinnosti jednotlivé, tak jak jsou stanoveny v jednotlivých ustanoveních obchodního zákoníku a zakládajících dokumentech. Nesouhlasím ovšem s názory některých autorů, kteří povinnost jednat v zájmu společnosti vykládají pouze jako samostatnou povinnost⁵⁰. Tato povinnost se staví reprezentantům do cesty při preferování jejich vlastních individuálních zájmů a zájmů jiných osob před zájmy společnosti, tedy je zcela možné ji zahrnout do výše vymezeného obsahu pojmu péče řádného hospodáře, který obsahuje i požadavek jednání ve prospěch společnosti.

Domnívám se tedy, že povinnost jednat v zájmu společnosti je především integrální součástí povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Mám zde na mysli zájem společnosti v obecném smyslu, jako prospěch nebo blaho společnosti. Například by mohla nastat situace, kdy by ve smlouvě o výkonu funkce podle ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ bylo na vztah člena představenstva a společnosti zcela vyloučeno subsidiární použití mandátní smlouvy. Mám za to, že by to v žádném případě nemohlo takového člena představenstva zbavit povinnosti jednat v zájmu společnosti. A to proto, že tato povinnost vyplývá přímo z jeho povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, jak je stanovena v kogentním ustanovení § 195 odst. 5 ObchZ.

Zájem společnosti je velice abstraktním pojmem, který je těžko definovat s obecnou platností, je nutno tento zájem vždy hledat v konkrétních okolnostech

---

⁴⁹ Aschenbrenner, M., Dřevínek, K.: K povinnostem členů představenstva akciové společnosti. Právo a podnikání, 1994, č. 4

⁵⁰ např. Rada, I. Jednatelé s.r.o. představenstvo a.s. 2. vydání. Praha: Linde, 2004, s. 78

případu, v konkrétních podmínkách rozhodování. Co je v konkrétním případě pro společnost nejlepší, jaké jednání je možné hodnotit, jako pro společnost prospěšné je vždy na zvážení jednajícího reprezentanta a závisí na jeho profesionálním posouzení.

Zájem obchodní společnosti založené za účelem podnikání se dá v nejobecnější rovině vyjádřit jako udržení se na trhu příslušných výrobků nebo služeb, rentabilita investovaných prostředků, dosahování zisků, případné expandování na trhu atd. V konkrétním případě půjde například o zájem společnosti uzavřít určitou smlouvu za co nejvýhodnějších podmínek.

Pro zajímavost si můžeme nastínit angloamerickou právní a hospodářskou teorii, která při definici povinností správních a statutárních orgánů kotovaných společností definuje zájem společnosti jako trvalý růst hodnoty podniku, který se odráží v trvale vysokém kurzu akcií společnosti (tzv. teorie shareholder value). Nositelem tohoto zájmu je typický, na maximalizaci svého vkladu zaměřený akcionář. Toto ztotožňování zájmů společnosti se zájmy průměrného akcionáře není v Evropě příliš použitelné, protože zde je typické soustředování většího počtu akcií v rukou jednoho nebo více silných akcionářů. Nabízí se tu tedy druhá teorie, která nevidí hlavní zájem společnosti jen v trvale vysokém růstu kurzu jejich akcií, ale i v požadavku na sladění zájmů všech skupin osob, které přispívají k rozvoji společnosti, tedy nejen akcionářů ale i zaměstnanců, dodavatelů a zákazníků (tzv. teorie stakeholder value). Odkaz na zájmy různých skupin osob ale ne vždy dává reprezentantům společnosti jednoznačnou odpověď při volbě priorit⁵¹.

Zájem společnosti lze však také ztotožňovat s vůlí společnosti, jejímž vnějším projevem je právě jednání reprezentanta jménem společnosti. Z tohoto pohledu je pak zájem společnosti obsažen v zakládajících dokumentech společnosti, v usnesení a pokynech valné hromady, resp. v zásadách dohodnutých mezi společníky a rozhodnutích společníků pokud se jedná o osobní společnosti.

2.1.6. Informační povinnost statutárních orgánů s.r.o. a.s.

Informační povinnost je opět jednou ze základních povinností jednatele/ů a členů představenstva. Tato povinnost úzce souvisí s již zmíněnou povinností

---

⁵¹ Černá, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: Aspi, 2006, s. 242

mlčenlivosti těchto osob. Jde o situace, kdy člen statutárního orgánu je naopak povinen informace, které při výkonu své funkce získal, kompetentním osobám/orgánům sdělit.

Jde o to, že stejně jako je společnost prostřednictvím valné hromady povinna informovat jednatele nebo představenstvo o všech záležitostech společnosti, které je nutné, aby reprezentant společnosti pro její řádnou správu měl, má i reprezentant vůči valné hromadě informační povinnost o všech věcech, které při výkonu své činnosti zjistil a které mohou mít vliv na rozhodnutí na valné hromadě přijímaná.

Tato povinnost předně vychází z § 135 odst. 1 ObchZ pro jednatele, kde zákon od jednatele/lů vyžaduje, aby informoval společníky o záležitostech společnosti. Na to navazuje § 122 odst. 2 ObchZ, kde je stanoveno, že společníci mají právo požadovat od jednatelů informace o záležitostech společnosti a nahlížet do dokladů společnosti a kontrolovat tam obsažené údaje nebo k tomu zmocnit auditora nebo daňového poradce.

Zde se ale objevuje velká otázka to zejména v souvislosti s již výše zmiňovanou problematikou definice pojmů „důvěrné informace“ a „obchodní tajemství“. To v teorii způsobuje značné interpretační komplikace. K uvedenému problému se vyjadřuje K. Eliáš⁵², který říká, že nejasná je otázka informační povinnosti, jde-li o skutečnosti, které jsou předmětem obchodního tajemství společnosti. Navrhuje zde řešení, že by na toto měla pamatovat společenská smlouva s jasným řešením, či usnesení valné hromady.

Nastane-li spor mezi jednatelem a společníkem o sdělení/nesdělení informace s odkazem na § 122 odst. 2 ObchZ., kdy jednatel tuto informaci považuje za obchodní tajemství, nabízí se jednatelem, aby toto odmítl a případně si počkal, zda mu povinnost sdělit uloží valná hromada, vůči které má totiž jednatel nepochybnou informační povinnost.

Jde-li o informační povinnost členů představenstva, zde je nutné zmínit § 192 odst. 1 a 2 ObchZ, z kterého informační povinnost vůči společnosti plyne. V odst. 1 jde o povinnost, krom obchodního vedení společnosti a vedení řádného účetnictví společnosti, o předkládání valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou a konsolidovanou účetní závěrku. K tomu I. Štenglová⁵³ uvádí: „*ustanovení § 192 odst. 1 zajišťuje možnost všech akcionářů seznámit se s výsledky hospodaření společnosti prostřednictvím účetní závěrky*“.

---

⁵² Eliáš, K., Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 1997, s. 117

⁵³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 655 s.

Z odst. 2. § 192 ObchZ zas informační povinnost spatřuji v povinnosti, ve lhůtách určených stanovami, nejméně však jednou za účetní období, předkládat valné hromadě zprávu o podnikatelské činnosti společnosti a stavu jejího majetku.

U informační povinnosti statutárních orgánů nelze ani přehlédnout povinnost vyplývající ze zákona č. 256/2004 Sb.⁵⁴, kde z § 119 plyne, že akciová společnost, jejíž cenné papíry jsou kótované⁵⁵, je povinna do 2 měsíců po uplynutí prvních 6 měsíců účetního období uveřejnit svou pololetní zprávu nebo konsolidovanou pololetní zprávu, pokud má povinnost konsolidovanou účetní závěrku sestavovat⁵⁶ a zabezpečí, aby uveřejněná pololetní zpráva nebo konsolidovaná pololetní zpráva byla veřejně přístupná po dobu nejméně 5 let. Pololetní zpráva nebo konsolidovaná pololetní zpráva musí poskytnout investorům věrný a poctivý obraz o finanční situaci, podnikatelské činnosti a výsledcích hospodaření emitenta a jeho konsolidačního celku za uplynulé pololetí a o vyhlídkách budoucího vývoje finanční situace, podnikatelské činnosti a výsledků hospodaření emitenta a jeho konsolidačního celku.

2.1.7. Povinnost podat insolvenční návrh

Povinnosti členů statutárních orgánů podat insolvenční návrh předchází povinnost podle §193 odst. 1 ObchZ svolat valnou hromadu, což platí obdobně podle § 128 odst. 2 i pro jednatele. Tato povinnost spočívá v tom, že představenstvo svolá valnou hromadu a to bez zbytečného odkladu poté, co zjistí, že celková ztráta⁵⁷ společnosti na základě jakékoliv účetní závěrky dosáhla takové výše, že při jejím uhrazení z disponibilních zdrojů společnosti by neuhrazená ztráta dosáhla poloviny

---

⁵⁴ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

⁵⁵ <http://www.businessinfo.cz>: „Jde o cenné papíry přijaté k obchodování na regulovaném oficiálním trhu – v ČR Burza cenných papírů Praha“

⁵⁶ <http://www.cs.wikipedia.org>: „Konsolidovaná účetní závěrka je účetní závěrka skupiny podniků, která slučuje stav majetku a závazků a dosažené hospodářské výsledky mateřského podniku s jeho podílovou účastí v ostatních podnicích, které kontroluje nebo v nichž má podstatný vliv (holding) nebo je ovládající osoba ve smyslu obchodního zákoníku tj. má podstatný nebo rozhodující vliv. Cílem konsolidované účetní závěrky je podat akcionářům mateřského podniku a odborné veřejnosti komplexní informace o celkovém majetku, závazcích, vlastním kapitálu, nákladech a výnosech za ekonomicko-hospodářské seskupení podniků, které jsou kapitálově propojeny. Slouží k informování akcionářů a společníků účetní jednotky, která kontroluje nebo uplatňuje podstatný vliv na podnikatelskou činnost jiných účetních jednotek. Neslouží pro účely daňové a pro rozdělování hospodářských výsledků“.

⁵⁷ V tomto smyslu se ztrátou rozumí celková suma ztrát k okamžiku, ke kterému se ztráta zjišťuje, tj. nejen ztráta zjištěná účetní závěrkou za poslední účetní období, popřípadě od poslední účetní závěrky, ale i neuhrazená ztráta z předchozích let.

základního kapitálu nebo to lze s ohledem na všechny okolnosti předpokládat, nebo pokud zjistí, že se společnost dostala do úpadku⁵⁸ a navrhne valné hromadě zrušení společnosti nebo přijetí jiného opatření.

Nastane-li taková situace, tedy že představenstvo/jednatelé svolávají valnou hromadu z důvodu, že se společnost dostala do úpadku, je nutné, aby bylo respektováno ustanovení § 98 InsZ (insolvenční zákon). K tomu I. Štenglová⁵⁹ doplňuje, že respektuje-li statutární orgán takové ustanovení, je akciová společnost, respektive společnost s ručením omezeným povinna bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděla, nebo při náležitě péči dozvědět o svém úpadku měla, podat insolvenční návrh.

Nesplní-li představenstvo/jednatelé povinnost podat návrh na prohlášení konkurzu, odpovídají členové věřitelům společnosti podle § 99 InsZ, podle kterého ten, kdo v rozporu s § 98 InsZ nepodal insolvenční návrh, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti⁶⁰. O tomto bude také více pojednáno níže v části určené pro odpovědnost statutárních orgánů vůči třetím osobám (typicky věřitelům).

2.2. Další povinnost jednatele/ů a představenstva

2.2.1. Povinnost zajistit „řádné“ vedení předepsané evidence a účetnictví

O samotné povinnosti statutárních orgánů s.r.o. a a.s. jsem se již zmiňoval v kapitole 2.1.6. v souvislosti s informační povinností. V této kapitole se této povinnosti pokusím věnovat podrobněji, zejména s přihlédnutím ke správnému definování pojmů.

---

⁵⁸ Podle ustanovení § 3 odst. 1-3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, dále také "InsZ") je společnost v úpadku, jestliže má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší třiceti dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopna plnit, přičemž se má za to, že společnost není schopna plnit své závazky, jestliže zastavila platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti, nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek výkonem rozhodnutí nebo exekucí nebo nesplnila povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 InsZ, kterou jí uložil insolvenční soud. Společnost je v úpadku i tehdy, je-li předlužena, kdy o předlužení jde tehdy, má-li společnost více věřitelů a souhrn jejich závazků převyšuje hodnotu jejího majetku.

⁵⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 660 s.

⁶⁰ Škodou nebo jinou újmu se v této věci rozumí rozdíl mezi insolvenčním řízením zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel

Ze samotného názvu této povinnosti je zřejmé, že se nabízí otázka, co je považováno za „řádné“ vedení předepsané evidence a účetnictví. Toto celkem objasňuje § 39 ObchZ. V tomto ustanovení zákonodárce upravuje otázku, kdy musí být účetní závěrka ověřena auditorem a byla tak splněna podmínka řádného vedení účetnictví, když v tomto znění zákona adresátu této normy sděluje, že obchodní společnosti musí mít účetní závěrku a výroční zprávu ověřenou auditorem podle ObchZ nebo podle zvláštního právního předpisu. Jak uvádí S. Plíva⁶¹, povinnost všech obchodních společností mít ověřenou účetní závěrku auditorem je jen v případě, že tak ObchZ stanoví v konkrétním případě. Před novelizací tohoto ustanovení byla povinnost akciových společností mít účetní závěrku auditorem ověřenou.

Podle zákona č. 563/1991 Sb.⁶², v novelizovaném znění, musí mít společnost s ručeným omezením ověřenou účetní závěrku auditorem pouze v případě, že ke konci rozvahového dne účetního období, za něž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího alespoň dosáhly nejméně dvou ze tří zákonem stanovených kritérií. Těmi jsou:

- aktiva celkem více než 40 000 000 Kč
- roční úhrn čistého obratu více než 80 000 000 Kč
- průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu účetního období více než padesát

Akciová společnost musí mít účetní závěrku ověřenou auditorem v případě, že překročila nebo dosáhla alespoň jednoho z uvedených tří kritérií.

Nezbývá než dodat, že povinnosti dle § 135 odst. 1 ObchZ pro jednatele a povinnosti dle § 194 odst. 1 ObchZ pro představenstvo, respektive jeho členů, se lze jak uvádí ve své judikatuře Nejvyšší soud⁶³ ... „*Jednatel se zproští odpovědnosti za škodu způsobenou porušením povinností uvedených v § 135 ObchZ, jestliže prokáže, že zajistil vedení předepsané evidence a účetnictví v potřebném rozsahu kvalifikovanou osobou,*

---

⁶¹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 160 s.

⁶² Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Odo 1773/2006, [C 6231]

keré vytvoří pro výkon činnosti potřebné podmínky (poskytne potřebnou součinnost)“
vyhnout zajištěním předepsané evidence kvalifikovanou osobou.

2.2.2. Povinnost vést seznam společníků

Povinnost zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví, uložená jednatelům společnosti s ručením omezeným, jak uvádím výše, je nepochybně součástí podnikatelské činnosti společnosti a je tedy i součástí obchodního vedení, naproti tomu vedení seznamu společníků je podle mého názoru a zde souhlasím s názorem I. Štenglové⁶⁴, že součástí obchodního vedení není, neboť se podnikatelské činnosti společnosti nedotýká. Obchodní zákoník ukládá jednatelům „zajistit“ řádné vedení účetnictví, čímž je činí za toto vedení odpovědnými, aniž by zakládal jejich povinnost vést účetnictví osobně, jak to činí u vedení seznamu společníků. Pokud jde o povinnost k vedení seznamu společníků, neznamená uložení této povinnosti, že by jednatelé museli do seznamu zanášet změny vlastnoručně, ale pouze to, že jsou povinni přezkoumat v každém jednotlivém případě, zda nastaly podmínky pro provedení změny v seznamu společníků a provést, popřípadě uložit provedení této změny.

Nastane-li změna v osobě společníka, zde § 118 ObchZ říká, změna osoby společníka se zapisuje do seznamu společníků a do obchodního rejstříku. Společnost je povinna zapsat změnu v osobě společníka do seznamu společníků, jakmile je jí tato změna prokázána.

Z ustanovení tohoto paragrafu, tedy § 118 ObchZ vyplývá povinnost společnosti s ručením omezeným vést seznam společníků a průběžně jej aktualizovat, aniž by však zákon stanovil, jaké údaje o jednotlivých společnících se do seznamu zapisují. Z logiky věci vyplývá, že údaje zapsané v seznamu by měly korespondovat s údaji, které se zapisují do obchodního rejstříku. Z ustanovení § 110 lze dovodit, že bližší podrobnosti o seznamu společníků může upravit společenská smlouva, popřípadě stanovy. Seznam společníků vedou podle § 135 jednatelé společnosti.

Zápis do seznamu společníků bude z povahy věci předcházet zápisu do obchodního rejstříku, neboť takový zápis lze provést bezodkladně poté, co dojde

---

⁶⁴ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 436 s.

ke změně společníků, zatímco před zápisem do obchodního rejstříku musí proběhnout příslušné soudní řízení. Společnost také nemůže podat návrh na změnu zápisu v osobách společníků předtím, než hodnověrným způsobem zjistí, že k takové změně došlo, a získá doklady, kterými rejstříkovému soudu takovou změnu osvědčí. Přitom v některých případech má společnost informaci o změně v osobách společníků, stejně jako doklady o této změně bezprostředně poté, co ke změně došlo (zejména při postupu podle § 113 odst. 5, 6 ObchZ), v jiných případech tomu tak není. Stav, kdy společnost získá informace o změně v osobách společníků později, připadá v úvahu zejména při převodu obchodního podílu. Proto také obchodní zákoník v ustanovení § 115 odst. 4 váže účinky převodu obchodního podílu vůči společnosti na doručení účinné smlouvy o převodu. Nejpozději doručením takové smlouvy se společnost hodnověrně dozví o změně v osobách společníků a vzniká jí povinnost podle § 32 odst. 3 ObchZ podat návrh na povolení změny zápisu v obchodním rejstříku v osobách společníků. Povinnosti spjaté s obchodním rejstříkem dále viz níže.

Zajímavá je k tomuto judikatura Nejvyššího soudu Československé republiky⁶⁵:
„...„Nepřípustným jest tajný zmocněnec společníků, nezapsaných v seznamu společníků, jenž by měl na venek táž práva a tytéž povinnosti, jako by byl společníkem“.

Pokud jde o představenstvo akciové společnosti, je touto povinností vázáno (§ 156 odst. 2 ObchZ). *„Seznam akcionářů vede každá akciová společnost, která vydala akcie na jméno a zaznamenává v něm údaje o všech majitelích těchto akcií. Práva spojená s akcií na jméno může vůči společnosti uplatňovat pouze osoba uvedená v S., nestanoví-li zákon jinak (akcie na jméno). Každý akcionář má právo na vydání opisu S. nebo jeho části. Jestliže společnost vydala zaknihované akcie, mohou její stanovy určit, že S. nahrazuje evidence zaknihovaných cenných papírů. Vedení S. zajišťuje představenstvo“*⁶⁶. Výhodou nahrazení seznamu akcionářů evidencí zaknihovaných cenných papírů je nepochybně menší pracnost – společnost si může, kdykoli je to potřebné, vyžádat příslušný výpis z evidence, aniž by musela dbát na neustálou aktualizaci seznamu akcionářů. Nahrazení seznamu však má i určité nevýhody, když podle ustanovení § 156 odst. 3 ObchZ je práva spojená s akcií na jméno oprávněna vykonávat (až na výjimky) ve vztahu ke společnosti osoba uvedená v seznamu akcionářů. Pokud společnost seznam akcionářů sama nevede, zbavuje se značné části

---

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu Československé republiky, R I 190/34, [Vážný 13396]

⁶⁶ Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009

vlivu na jeho obsah. Chybný zápis v evidenci může následně společnosti přivodit komplikace, jestliže se prokáže, že umožnila výkon akcionářských práv osobě, která akcionářem v době jejich výkonu nebyla, což může mít značný význam např. v souvislosti s omezenou převoditelností akcií či s rozhodováním o neplatnosti usnesení valné hromady⁶⁷.

Vede-li společnost seznam akcionářů sama, ukládá jí zákon promítnout do něj všechny nastalé změny bez zbytečného odkladu poté, co jí je změna prokázána (§ 156 odst. 6 ObchZ)⁶⁸. Společnost je povinna vydat každému akcionáři na jeho písemnou žádost do sedmi dnů od doručení žádosti opis seznamu všech akcionářů, kteří jsou vlastníky akcií na jméno, nebo opis požadované části seznamu. Za vydání opisu může společnost požadovat pouze úhradu nákladů vzniklých jí pořízením a zasláním opisu. V tom směru došlo novelou provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. k podstatnému rozšíření práv akcionářů, neboť před touto novelou neměl akcionář právo požadovat na společnosti výpis ze seznamu akcionářů v částech, které se ho bezprostředně netýkaly, ale mohl požadovat výpis pouze z té části seznamu, ve které byly uvedeny údaje o něm a o jeho akciích. Uvedená novela tedy částečně prolomila princip anonymity akcionářů, ovšem pouze u akcií na jméno, kde byla anonymita založena pouze na utajování údajů o akcionářích, nikoli již u listinných akcií na majitele. U těchto akcií ostatně zpravidla nezná – vyjma okamžiku, kdy uplatňují práva spojená s akcií – své akcionáře ani sama společnost.

Podle ustanovení § 156 odst. 3 ObchZ je práva spojená s akcií na jméno oprávněna ve vztahu ke společnosti vykonávat osoba uvedená v seznamu akcionářů.

Dokud tedy není vlastník akcie na jméno zapsán v seznamu akcionářů, popřípadě v evidenci jej nahrazující, je pro něj značně obtížné – nikoli však nemožné –

---

⁶⁷ Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 32 Cdo 901/99, ve kterém tento soud dovodil, že „z povahy dokonalého cenného papíru vyplývá, že legitimuje svého majitele k výkonu práv s ním spojených a že bez předložení cenného papíru či výpisu z účtu majitele (popřípadě registru emitenta) nelze právo spojené s cenným papírem vykonat. Osobu, která není majitelem cenného papíru, však cenný papír takto legitimovat nemůže, byť i by byla jeho neoprávněným držitelem.“ (Pozn. aut.: po 1. 1. 2001 upravuje další možnost legitimace § 156 odst. 7 ObchZ.)

⁶⁸ ....“ Listinná akcie na jméno je převoditelná rubopisem a předáním. V rubopisu se uvede firma nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a bydliště fyzické osoby, na niž se akcie převádí, a den převodu akcie. Na rubopis se jinak použijí přiměřeně předpisy upravující směnky. K účinnosti převodu akcie na jméno vůči společnosti se vyžaduje zápis o změně v osobě akcionáře v seznamu akcionářů. Společnost provede zápis týkající se změny v osobě akcionáře bez zbytečného odkladu poté, co jí bude taková změna prokázána“.

domáhat se výkonu akcionářských práv. Ze zásady, že práva spojená s akcií na jméno je oprávněna ve vztahu ke společnosti vykonávat osoba zapsaná v seznamu akcionářů, stanoví zákon některé výjimky. Tak v ustanovení § 156 odst. 9 ObchZ se určuje, že práva spojená s akcií, která má více spoluvlastníků, nemohou vykonávat všichni tito spoluvlastníci, i když jsou zapsáni v seznamu akcionářů, ale vykonává je buď na základě dohody spoluvlastníků jeden z nich nebo společný zmocněnec.

Ustanovení § 156 odst. 3 ObchZ však nelze chápat tak, že osoba, která v rozporu se zákonem není zapsána v seznamu akcionářů, se nemůže domoci výkonu práv spojených s akcií a že jí společnost nesmí výkon těchto práv umožnit⁶⁹.

Obchodní zákoník po novele provedené zákonem č. 370/2000 Sb. výslovně stanoví, že neodpovídá-li zápis v seznamu akcionářů skutečnosti, je oprávněn vykonávat akcionářská práva vlastník akcie na jméno. (To neplatí podle ustanovení § 20a odst. 3 a 4 zákona č. 21/1992 Sb. (BankZ - zákon o bankách). Podle těchto ustanovení je banka povinna předložit České národní bance výpis všech akcionářů a správců z emise akcií banky pořízený ke dni, který o sedm dní předchází dni konání valné hromady. Tento výpis musí banka doručit České národní bance nejpozději 6 dní před konáním valné hromady. Česká národní banka schválí seznam akcionářů uvedených ve výpisu z emise akcií banky nebo v písemném vyjádření k výpisu z emise akcií banky, označí bez zbytečného odkladu ty akcionáře, kterým byla již dříve pozastavena jejich akcionářská práva, se kterými se vede správní řízení o pozastavení akcionářských práv, nebo u kterých nově shledala důvod pro pozastavení akcionářských práv, a výpis spolu se svým vyjádřením vrátí bance nejpozději v den předcházející dni konání valné hromady.

Banka nesmí na valné hromadě připustit účast osoby označené Českou národní bankou v jejím vyjádření k výpisu z emise akcií banky, ani účast osoby neuvedené ve výpisu z emise akcií banky nebo osob těmito osobami zmocněných. Podle § 20 odst. 6, zákona č. 477/2001 Sb. (ObalZ – zákon o obalech) pak nesmí autorizovaná společnost konat valnou hromadu bez předložení výpisu emise zaknihovaných akcií Ministerstvu životního prostředí.

---

⁶⁹ Dědič, J., Štenglová I., Čech, P., Kříž, R., Akciové společnosti, 6. vydání. Praha 2007, 111 s.

Tento výpis pořízený ke dni, který o 7 dní předchází den konání valné hromady, je povinná předložit Ministerstvu životního prostředí týž den, kdy byl pořízen.

Ministerstvo ve výpisu akcionářů označí ty akcionáře, kterým byla pozastavena akcionářská práva, a vrátí výpis autorizované společnosti. Autorizovaná společnost nesmí umožnit účast na valné hromadě osobě, které Ministerstvo životního prostředí pozastavilo akcionářská práva, nebo osobě, která nebyla uvedena ve výpisu emise.) Z toho ostatně vycházela již prvorepubliková judikatura, když Nejvyšší soud v rozhodnutí R II 92/25 ze dne 1. 4. 1925, publikovaném ve sbírce Vážný pod č. 4873 dovodil, že „*vlastníky akcií proti společnosti nejsou osoby, které ve skutečnosti vlastníky akcií býti přestaly, třeba byly ještě v knize akcií zapsány*“, a uzavřel, že ví-li akciová společnost, že osoba zapsaná v seznamu akcionářů není vlastníkem akcií a že zápis v seznamu akcionářů neodpovídá skutečnosti, nemůže se dovolávat čl. 223 a čl. 183 obecného zákoníku obchodního, který stanoví, že v poměru ke společnosti se považují za vlastníky akcií jen ti, kdo jako takoví jsou poznačeni v akciové knize (dnes seznam akcionářů), ale musí přihlídnout ke stavu, který je jí známý, zejména nesmí nesprávného zápisu využít k újmě skutečných akcionářů.

Jestliže však vlastník akcie na jméno způsobil, že není zapsán v seznamu akcionářů (např. tím, že společnosti nedoložil příslušnou změnu⁷⁰), nemůže se domáhat prohlášení usnesení valné hromady akciové společnosti za neplatné proto, že mu společnost neumožnila účast na valné hromadě nebo výkon hlasovacího práva⁷¹.

Pokud vlastník akcie na jméno není zapsán v seznamu akcionářů, popřípadě v evidenci, která seznam nahrazuje, ačkoli předal společnosti či osobě vedoucí evidenci zaknihovaných cenných papírů doklady prokazující, že má být do seznamu či evidence zapsán, může se domáhat zápisu do seznamu akcionářů či do zákonné evidence seznam nahrazující. Jestliže společnost, popřípadě osoba vedoucí evidenci zaknihovaných cenných papírů neprovede na jeho žádost bez zbytečného odkladu příslušnou změnu zápisu v seznamu akcionářů, či v příslušné evidenci, nezbývá akcionáři než domáhat se tohoto zápisu soudní cestou.

---

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Odo 634/2005, [C 4712]: „Akciová společnost není povinná provést změnu adresy akcionáře v seznamu akcionářů jen na základě skutečnosti, že přebírá poštu na jiné adrese, než je v seznamu uvedena“.

⁷¹ Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R.,: Akciové společnosti, 6. vydání. Praha 2007, 112 s.

2.2.3. Povinnost svolávat valnou hromadu

Jak uvádí J. Holejšovský⁷² „Valná hromada se nesejde „jen tak“, tedy že by se náhodně společníci v daném čase a na daném místě shromáždili, ale schází se z popudu určité osoby či osob ke stanovenému účelu – přijetí rozhodnutí o určených věcech. Potřeba konání valné hromady může být dána jak konkrétní situací (např. výše ztráty společnosti), tak i uplynutím času (nastal-li časový interval, který zákon nebo společenská smlouva pro konání valné hromady určuje)“.

I na základě výše uvedeného názoru J. Holejšovského usuzuji, že tato povinnost lze dle mého názoru charakterizovat jako povinnost základní a dále povinnost dílčí. Můj názor vychází z toho, že základní povinností dle § 184a ObchZ pro představenstvo a § 128 ObchZ pro jednatele, je svolávat valnou hromadu minimálně jedenkrát za rok. Toto spatřuji jako základní povinností statutárních orgánů ve vztahu ke svolávání valné hromady. Pokud jde o frekvenci, tato poněkud obecná formulace umožňuje ve společenské smlouvě nebo stanovách upravit konání valné hromady i častěji, než jedenkrát za rok. Zde zákon pamatuje i na situace, kdy nad rámec frekvence konání valné hromady během roku z titulu svolání statutárním orgánem, lze počet konání valné hromady navýšit vynucením konání valné hromady společníky, respektive akcionáři⁷³.

Jde o formulaci v § 129 odst. 2 ObchZ platící pro společnost s ručením omezeným a formulaci v § 181 odst. 1 ObchZ pro akciovou společnost.

Mezi další možné situace, které jsou ale podmíněny nějakou právní skutečností, proto je řadím mezi povinnosti dílčí, chcete-li podmíněné, kdy jsou představenstvo nebo jednatel/é povinni svolat valnou hromadu je:

- a) povinnost ze zákona svolat mimořádnou valnou hromadu na žádost akcionáře nebo akcionářů, kteří mají akcie nebo zatímní listy o určité jmenovité hodnotě. Tuto hodnotu diferencuje zákon ve vazbě na výši základního kapitálu společnosti. U akciové společnosti, jejíž základní kapitál je vyšší než 100 000 000 Kč, je představenstvo podle § 181 odst. 1, 2 ObchZ povinno svolat valnou hromadu na žádost akcionáře nebo akcionářů, kteří

---

⁷² Holejšovský, J., Valné hromady společností s ručením omezeným.1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011, 68 s.

⁷³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 409 s.

mají akcie, jejichž souhrnná hodnota dosahuje alespoň 3 % základního kapitálu, u akciových společností, které mají základní kapitál 100 000 000 Kč a nižší, vzniká tato povinnost na žádost akcionáře nebo akcionářů, kteří mají akcie, jejichž jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 5 % základního kapitálu. Stejně tak u společnosti s ručením omezeným platí dle 129 odst. 2 ObchZ, že Požádat o svolání valné hromady mohou společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10 % základního kapitálu. Nesvolají-li jednatelé valnou hromadu do jednoho měsíce od doručení jejich žádosti, jsou společníci oprávněni svolat ji sami. Nemá-li společnost jednatele, je oprávněn svolat valnou hromadu kterýkoli společník.

- b) A dále je představenstvo povinno svolat podle § 193 odst. 1 ObchZ valnou hromadu bez zbytečného odkladu poté, co zjistí na základě jakékoli účetní závěrky, že celková ztráta společnosti dosáhla takové výše, že při jejím uhrazení z disponibilních zdrojů společnosti by neuhrazená ztráta dosáhla poloviny základního kapitálu nebo to lze s ohledem na všechny okolnosti předpokládat, nebo jestliže zjistí, že se společnost dostala do úpadku. Zde podle názoru I. Štenglové⁷⁴, je představenstvo povinno svolat valnou hromadu, i je-li to potřebné k projednání rezignace člena představenstva či dozorčí rady podle § 66 odst. 1 ObchZ, ovšem jen za předpokladu, že se v přiměřené době nekoná řádná valná hromada, popřípadě i valná hromada mimořádná. Toto platí dle § 128 odst. 2 obdobně i pro jednatele s.r.o.

Závěrem k této kapitole nutno uvést, že důvodem ke svolání valné hromady s.r.o. a a.s. pro jednatele/představenstvo může být i povinnost plynoucí ze společenské smlouvy či stanov.

2.2.4. Povinnosti spjaté s obchodním rejstříkem

Statutární orgán s.r.o. a a.s. má, kromě výše uvedených zákonných povinností i povinnosti vůči obchodnímu rejstříku. Jde o zákonem stanovené situace, které se do

---

⁷⁴ Dědič J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R., Akciové společnosti, 6. vydání. Praha 2007, 431 s.

obchodního rejstříku zapisují a aby k zápisu došlo, je nutné podat návrh na zápis těchto skutečností. S touto povinností se statutární orgán s.r.o. nebo a.s. setká hned na prvopočátku existence společnosti, respektive před jejím vznikem. Jak je známo, společnost vzniká až ke dni jejího zápisu do obchodního rejstříku, čemuž předchází její založení a formálně podaný návrh na zápis. Dle § 112 ObchZ pro s.r.o. a § 175 ObchZ má tuto povinnost podat návrh na obchodní rejstřík jednatel/é, v případě a.s. představenstvo, respektive tato povinnost spočívá dle těchto paragrafů v tom, že jsou návrh povinni podepsovat všichni jednatelé/všichni členi představenstva a návrh jsou povinni podat do devadesáti dnů od založení společnosti nebo od doručení průkazu živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění.

Další takovou povinností, která se nutně zapisuje do obchodního rejstříku, je v případě s.r.o. povinnost jednatele/ů dle § 113 odst. 1 ObchZ oznámit rejstříkovému soudu bez zbytečného odkladu splacení celého vkladu každého společníka. V podobné souvislosti má představenstvo povinnosti při zvýšení základního kapitálu podat návrh na zápis výše základního kapitálu do obchodního rejstříku po upsání akcií odpovídajících rozsahu jeho zvýšení a po splacení alespoň 30 % jejich jmenovité hodnoty, včetně případného emisního ážia, jde-li o peněžité vklady, a po splacení všech nepeněžitých vkladů a v případě podmíněného zvýšení základního kapitálu má dle § 207 odst. 4 ObchZ představenstvo společnosti povinnost podat návrh na zápis usnesení valné hromady o podmíněném zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku do 30 dnů ode dne, kdy valná hromada toto usnesení přijala, stejná lhůta platí dle § 211 odst. 4 ObchZ i pro případ usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu⁷⁵ a i pro jednatele platí dle § 145 odst. 1 ObchZ bez zbytečného odkladu podat návrh na zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku. Vydávání vyměnitelných a prioritních dluhopisů nemůže začít dříve, než bude usnesení valné hromady zapsáno do obchodního rejstříku a zveřejněno. Představenstvo je povinno podat návrh na zápis výše základního kapitálu do obchodního rejstříku bez zbytečného odkladu po uplynutí lhůty pro uplatnění výměnných nebo přednostních práv a jen v rozsahu uplatněných výměnných a přednostních práv. Pro představenstvo je dále také povinností dle § 1831 ObchZ bez zbytečného odkladu po přijetí usnesení valné hromady o rozhodnutí o

---

⁷⁵ Dědič J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R., Akciové společnosti, 6. vydání. Praha 2007, 299 s.

výkupu účastenských cenných papírů podat návrh na zápis usnesení do obchodního rejstříku, což slouží jako informace pro třetí osoby o tom, že valná hromada rozhodla o výkupu účastnických cenných papírů. Poskytnutí takových informací je důležité pro zástavní věřitele a zejména je varováním pro potenciální investory, že dojde ze zákona k přechodu vlastnického práva k účastnickým cenným papírům na hlavního akcionáře.

Obecně lze říci, že návrh na povolení jakékoli změny zápisu v obchodním rejstříku musí společnost (logicky a dle výše uvedeného platí pro statutární orgán společnosti) podle ustanovení § 32 odst. 3 ObchZ podat bez zbytečného odkladu poté, co se o změně dozví. Toto ustanovení, respektive jeho část „bez zbytečného odkladu“ dle mého názoru vyvolává jisté pochybnosti a je dosti nepřesné., což naznačuje i M. Bartošíková⁷⁶, která říká, že jde o lhůtu, která není blíže vymezena ani specifikována. Soudím, že často může být problém určit onu „rozhodnou skutečnost“, natož pak posuzovat, zda byl návrh podán bez zbytečného odkladu.

V této kapitole se několikrát zmiňuji o zákonem stanovené lhůtě 30 dnů. Čtenář by se mohl ptát, co nastane, pokud podán návrh v této lhůtě nebude. K této problematice se vyjádřil Vrchní soud v Praze⁷⁷, který stanovil třicetidenní lhůtu k podání návrhu na zápis změn do obchodního rejstříku, uvedenou v ustanovení § 211 odst. 4 ObchZ., jako lhůtu pořádkovou, kdy pořádkovou lhůtu charakterizuje jako lhůtu, s kterou nelze spojovat prekluzi⁷⁸ práva podat návrh na zápis usnesení valné hromady o snížení základního jmění do obchodního rejstříku.

---

⁷⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 92 s.

⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2001, sp. zn. 7 Cmo 33/2001

⁷⁸ Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009 .... Následkem prekluze je zánik práva jeho neuplatněním v propadné (tj. prekluzivní) době (§ 583 ObčZ), k zániku práva na základě P. je třeba splnění dvou předpokladů: uplynutí určité (zákonem přesně stanovené) doby a neuplatnění práva v této době. Jsou-li oba předpoklady splněny, nastávají právní následky P., tj. zaniká subjektivní právo (společně s ním i nárok). Příslušný orgán přihlíží k P. z úřední povinnosti, a dojde-li k plnění po uplynutí prekluzivní doby, jde o bezdůvodné obohacení, protože právní důvod plnění v důsledku P. odpadl (§ 452 ObčZ).

3. Odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

Důležitou otázkou, která se týká odpovědnosti statutárních orgánů či jejich členů, se jeví otázka, do jaké míry jsou statutární orgány odpovědné za výsledky své činnosti, tedy vlastně do jaké míry by měly převzít podnikatelské riziko, které leží na samotné obchodní společnosti, která je podnikatelem. Vzhledem ke skutečnosti, že podnikatelské riziko zůstává vždy na straně podnikatele, nejedná se v případě odpovědnosti statutárních orgánů o odpovědnost za výsledek, ale o odpovědnost za řádný výkon jejich činnosti⁷⁹. K naplnění povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s., tedy k řádnému výkonu jejich činnosti, dojde tehdy, pokud tento orgán nebo jeho člen své jednání ve výkonu své funkce bude provádět v souladu se zákonnými povinnostmi, jak byly popsány v druhé kapitole této práce. Pokud dojde k porušení některé z výše definovaných povinností, nastane, jak jsem popisoval v úvodu této práce povinnost sekundární, tedy povinnost strpět nepříznivé důsledky z porušení původní právní povinnosti. Teorie práva používá pojem „sankce“ jako pojem, který charakterizuje postih za nežádoucí stavy. Sankcemi jsou pak stíhány porušené tyto primární povinnosti. O sankcích, které mohou vlivem porušení primární povinnosti nastat, bude blíže pojednáno níže.

3.1. Odpovědnost za porušení základních a dalších povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

Tato část této práce se bude podrobněji zabývat problematikou odpovědnosti statutárních orgánů s.r.o. a a.s. za porušení takových povinností, které jim přisuzuje zákon, konkrétně obchodní zákoník, tedy jedná se o odpovědnost za obchodně právní delikt. Naproti tomu v druhé části této kapitoly se podíváme, jaká plyne trestně právní odpovědnost za porušení povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

---

⁷⁹ Vítěk, J., Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 481 s.

3.1.1. Odpovědnost vůči společnosti

3.1.1.1. Odpovědnost za škodu

Porušení povinnosti, která je členům statutárních orgánů s.r.o. a a.s. uložena zákonem, zakládá vůči společnosti jejich odpovědnost za způsobenou škodu.

Společnost nemusí zavinění člena statutárního orgánu prokazovat, neboť jde o odpovědnost objektivní, k tomu více J. Bejček⁸⁰ „*Odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností podle § 194 odst. 5 ObchZ se řídí obchodním zákoníkem. To mj. znamená, že není relevantní (ne)vědomost škůdce o protiprávnosti, již se ev. dopouští, ale pouze fakt protiprávního jednání a škody vzniknuvší v jeho důsledku. Samotný vznik škody není samozřejmě důvodem ke vzniku odpovědnosti – reprezentanti společnosti jsou podle § 66 odst. 2 ObchZ mandatáři, kteří nejsou povinováni k bezeškodnímu výsledku své činnosti, ale jen k řádnému výkonu své funkce*“.

Je na členovi statutárního orgánu, aby v případném soudním sporu prokázal, že ke škodě došlo i přesto, že při plnění svých povinností vynaložil veškerou odbornou péči. K tomu se také dále vyjadřuje J. Bejček⁸¹, když tvrdí, že: „*i ten, kdo porušil povinnost, se může zprostit odpovědnostních důsledků tím, že prokáže existenci okolností vylučujících odpovědnost podle § 374 ObchZ. Kumulativní podmínky k tomu nezbytné jsou tři*“:

- překážka bránící ve splnění povinnosti nastala nezávisle na vůli povinného,
- nelze rozumně přepokládat odvrátitelnost nebo překonatelnost této překážky,
- tato překážka není rozumně předvídatelná v době vzniku závazku.

Jak i výše uvedl J. Bejček, vztah mezi společností a jejím reprezentantem při výkonu funkce je absolutním obchodním vztahem a podléhá proto režimu obchodního zákoníku. Z toho vyplývá i právní režim odpovědnosti za škodu reprezentantů společnosti při porušení jejich povinností při výkonu funkce. Na tento obchodněprávní vztah budou aplikována příslušná ustanovení obchodního zákoníku o náhradě škody statutárního orgánu/jeho člena. Statutární orgán/člen tak v určitém případě může

---

⁸⁰ Bejček, J.: Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností, [Právní rozhledy 17/2007, s. 613]

⁸¹ Shodně jako poznámka č. 80

odpovídat společnosti za škodu, přestože splnil svou povinnost (například povinnost svolat valnou hromadu), ale nesplnil ji řádně, a v důsledku toho vznikla společnosti škoda.

Režim odpovědnosti za škodu se řídí ustanovením § 373 an. ObchZ, na které odkazuje ustanovení § 757 ObchZ. Obecná obchodněprávní odpovědnost reprezentantů resp. statutárních orgánů společnosti je vymezena jako odpovědnost za porušení právních povinností při výkonu všech povinností v rámci jejich působnosti. Není důležité, zda jsou povinnosti stanoveny zákonem, smlouvou o výkonu funkce nebo zakladatelskými dokumenty, popř. rozhodnutím společníků (valné hromady). Z požadavku způsobu výkonu působnosti reprezentantů může porušení povinností spočívat nejen v porušení konkrétně stanovené povinnosti, ale i v porušení kvality takového plnění s péčí řádného hospodáře.

Specifické otázky odpovědnosti za škodu upravuje pro členy představenstva ustanovení § 194 odst. 5 a 6 ObchZ. Tato úprava platí i pro jednatele společnosti s ručením omezeným vzhledem k § 135 odst. 2 ObchZ.

Odpovědnost za škodu statutárního orgánu s.r.o. a a.s. je naplněna v případě, jsou-li splněny obecné předpoklady pro vznik takové odpovědnosti dle zmiňovaného § 373 ObchZ. Jsou jimi:

- 1) porušení povinnosti
- 2) vznik škody
- 3) kauzální nexus neboli příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody
- 4) neexistence okolnosti vylučující odpovědnost za škodu (§ 374 ObchZ)

Nutno podotknout, že tyto předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu musí být splněny najednou, což potvrdil i Nejvyšší sou⁸²: „*Předpoklady obecné odpovědnosti za škodu musí být splněny kumulativně; není-li splněn jeden z nich, nemusí se soud zabývat otázkou splnění předpokladů ostatních*“.

K jednotlivým předpokladům uvádím:

---

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 C do 773/2004

ad 1) Porušení právní povinnosti je základní předpoklad pro odpovědnost. Z předchozí kapitoly, která pojednává o povinnostech statutárních orgánů, myslím lze dovodit, že posoudit, zda došlo k porušení právní odpovědnosti při výkonu funkce statutárního orgánu nebo jeho člena, je problematické. Např. posoudit, zda byla porušena povinnost péče řádného hospodáře, může si myslím v praxi způsobovat značné komplikace. I K. Eliáš⁸³ se o tomto zmiňuje: „řada zákonných ustanovení ohledně povinností statutárních orgánů je nejasná, jejich interpretace se různí a ani uznávání odborníci se v některých problémových bodech nemohou názorově shodnout”.

K porušení právní povinnosti může dojít buď „komisivním“ nebo „omisivním“ jednáním. Komisivně, tedy aktivním jednáním, může škoda vzniknout např. v situaci, kdy statutární orgán nebo jeho člen sice svolá valnou hromadu, ale způsobem, který odporuje zákonu. Omisivně – nekonáním, pasivní nečinností za podmínky, že byl k jednání povinen, může ke vzniku dojít např. v případě, že statutární orgán měl podat návrh na konkurs, ale neučinil tomu tak; jiným příkladem může být nevykonání zásahů ke zmírnění či zabránění škody, které zákon ukládá.

ad 2) Dalším předpokladem ke vzniku odpovědnosti je vznik škody samotné. Zde si položíme otázku, co právní teorie vůbec za škodu považuje. Škodu lze předně rozdělit na dvě složky, které bez sebe mohou „existovat“⁸⁴ neboli jsou autonomní, a sice na skutečnou škodu a ušlý zisk. Skutečnou škodu např. D. Hendrych⁸⁵ pojímá, jako jeden ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu a samotný pojem „škoda“ (ve smyslu odpovědnosti za škodu) vykládá jako újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného, která je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. v penězích. J. Šilhán⁸⁶ podobně škodu (damnum emergens) definuje jako: „zmenšení majetku poškozeného oproti stavu před událostí, která škodu způsobila. „Spočívá ve zmenšení, ve snížení, či v jiném znehodnocení již existujícího majetku poškozeného, jakož i ve vynaložení nákladů na odstranění tohoto znehodnocení“.

---

⁸³ Eliáš, K.: K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností, Právník, 1999, č. 4, s. 322.

⁸⁴ Tyto dvě formy škody jsou v zásadě rovnocenné a existence jedné z nich není podle platného práva podmínkou vzniku a uplatnění té druhé

⁸⁵ Hendrych, D. a kol. Právníkový slovník, Praha 2009

⁸⁶ Šilhán, J. Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2011, 19 s.

Druhou možnou složkou škody jako materiální újmy je ušlý zisk (*lucrum cessans*). Rozumíme jím újmu spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí. I soudní praxe se v obecné definici ušlého zisku shoduje s teorií.

Ušlý zisk je ve Stanovisku občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu⁸⁷ definován jako v podstatě ušlý majetkový prospěch, který spočívá v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno – kdyby nebylo škodné události – důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí.

Nutno ale zmínit, že jak se uvádí v § 382 ObchZ, poškozená strana nemá nárok na náhradu té části škody, jež byla způsobena nesplněním její povinnosti stanovené právními předpisy vydanými za účelem předcházení vzniku škody nebo omezení jejího rozsahu.

ad 3) Kromě toho, že předpoklady odpovědnosti za škodu musejí býti splněny kumulativně tedy najednou, jak popisují výše, je nutné, aby dva z těchto předpokladů (vznik škody a porušení právní povinnosti) byly vzájemně příčinně podmíněny. Zde mluvíme o tzv. kauzálním nexu⁸⁸ neboli příčinné souvislosti. Má-li být vzniklá škoda přičitatelná subjektu, který porušil určitou povinnost, musí být škoda s takovým porušením v jednoznačné příčinné souvislosti. Vznik škody musí být daným protiprávním skutkem kauzálně podmíněn.

ad 4) Konečně čtvrtým předpokladem je neexistence okolnosti vylučující odpovědnost za škodu (§ 374 ObchZ). Zde zákon doslovně říká: *„okolnosti vylučující odpovědnost se považuje překážka, jež nastala nezávisle na vůli povinné strany a brání jí ve splnění její povinnosti, jestliže nelze rozumně předpokládat, že by povinná strana tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala, a dále, že by v době vzniku závazku tuto překážku předpovídala. Odpovědnost nevyklučuje překážka, která vznikla teprve v době, kdy povinná strana byla v prodlení s plněním své povinnosti, nebo vznikla z jejich*

---

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR, Cj 87/70, [R 55/1971 civ.]

⁸⁸ Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009 „Příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi protiprávním úkonem (resp. právně relevantní škodnou událostí) a vzniklou škodou je nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu. P. jako objektivní kauzální vztah, existující mezi příčinou (protiprávním úkonem, resp. právně relevantní škodnou událostí) a následkem (škodou), je nutno odlišovat od zavinění, neboť jde o vztah nezávislý na vědomí a vůli jednajícího (škůdce)

hospodářských poměrů. Účinky vylučující odpovědnost jsou omezeny pouze na dobu, dokud trvá překážka, s níž jsou tyto účinky spojeny“.

Jelikož je dle mého soudu vhodné, vzhledem k tématu této práce, se okolnostmi vylučující odpovědnost zabývati podrobněji, pokusím se k tomu uvést více v samostatné kapitole níže.

3.1.1.1.1. Okolnosti vylučující odpovědnost

Odpovědnost reprezentantů společnosti za škodu není závislá na zavinění, je tedy konstruována jako odpovědnost objektivní. Není rozhodné, jestli si reprezentant byl porušení povinnosti při výkonu funkce vědom či nikoli. Případná liberace⁸⁹ může přicházet v úvahu jen tehdy, pokud jsou kumulativně splněny podmínky uvedené v ustanovení § 374 odst. 1 ObchZ, jejichž existenci by musel reprezentant v případném sporu o náhradu škody prokázat. Při posuzování nepřekonatelnosti překážky podle ustanovení § 374 ObchZ se nevychází ze subjektivního hlediska, kterým jsou osobní poměry reprezentanta (např. vysoké pracovní nasazení, nebo účast na dlouhodobé stáži atd.). Rozhodující je, zda řádné plnění povinností bylo možné při vynaložení péče řádného hospodáře⁹⁰.

Jiný názor má K. Eliáš⁹¹, který uvádí: „*Při posuzování odpovědnosti reprezentantů obchodních společností prostě nelze jejich subjektivní poměry přehlížet. Podstatný prvek je v tom, že na fyzické osoby se v praxi uplatňují poněkud jiná hlediska než na osoby právnické.*“ Přitom ale K. Eliáš nepopírá objektivní kritérium péče, ale vyvozuje svůj závěr z konstrukce nepředvídatelné a neodstranitelné překážky bránící reprezentantovi jeho povinnost splnit jako okolnosti, která vylučuje odpovědnost, jak je stanoveno v ustanovení § 373 ObchZ. Poukazuje na skutečnost, že obecná odpovědnost za škodu s poukazem na formulaci liberačních důvodů v ustanovení § 374 ObchZ, se od typické objektivní odpovědnosti za výsledek dosti odlišuje. Mohli bychom tak s určitou nadsázkou říci, že při určení podmínek odpovědnosti reprezentantů za škodu nejde o jiný požadavek, než aby reprezentant/člen statutárního orgánu jednal alespoň

---

⁸⁹ Jako liberace (liberační důvody) je považováno zproštění se odpovědnosti u tzv. objektivní odpovědnosti.

⁹⁰ Černá, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: Aspi, 2006, s. 249

⁹¹ Eliáš, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. Právník, 1999, č. 4, s. 448

v nevědomé nedbalosti. Důležité je si uvědomit, že liberační důvody ustanovení § 374 ObchZ lze použít jen jako okolnosti vylučujících protiprávnost ve vztahu k odpovědnosti za škodu a to ještě pouze podle obecné úpravy (nelze tak použít na odpovědnost za vady nebo odpovědnost z prodlení). Statutární orgán, resp. jeho člen nenesou odpovědnost za škodu, která společnosti vznikla jeho plněním pokynu valné hromady, který ovšem nesmí být v rozporu s právními předpisy nebo stanovami (§ 194 odst. 4 ObchZ). Odpovědnost statutárních orgánů je stanovena jako absolutní, tzn. bez možnosti liberace, v případě, že valná hromada přijala rozhodnutí, které bylo v rozporu s právními předpisy, a reprezentant je ke škodě společnosti splnil. Pokyn valné hromady je vždy v rozporu s právním předpisem, pokud je udělen pro oblast obchodního vedení společnosti.

3.1.1.1.2. Možnost uplatnění, neuplatnění práva na náhradu škody společnosti

Jak samotný název této kapitoly naznačuje, uplatnit nebo neuplatnit náhradu škody společnosti vůči statutárnímu orgánu s.r.o. a a.s. je právem (možností) společnosti, nikoliv povinností, s čímž souvisí ustanovení § 386 ObchZ, říkájící, že společnost se nároku na náhradu škody nemůže vzdát před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout. Toto obecné ustanovení koresponduje se speciální úpravou v § 194 odst. 5 obchodního zákoníku, která prohlašuje smlouvy mezi společnostmi a funkcionářem nebo ustanovení stanov⁹² vylučující nebo omezující odpovědnost funkcionáře za škodu za neplatné. Není tedy nemožné a nelze vyloučit, že společnost se po vzniku škody, která vznikla porušením právní povinnosti statutárního orgánu, práva na náhradu škody vzdá.

V souvislosti se vzdáním se nároku na náhradu škody bývá někdy zmiňováno tzv. absolutorium. Absolutorium je právem neupravený institut, jímž valná hromada v případě společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti prohlašuje, že neuplatňuje vůči statutárnímu orgánu žádné nároky⁹³.

Při uplatňování práva na náhradu škody považují za nutné uvést okruh osob, které mají tzv. aktivní legitimaci k tomuto nároku⁹⁴. Především by právo na náhradu

---

⁹² V případě společnosti s ručením omezeným analogicky též ustanovení společenské smlouvy.

⁹³ Dvořák, T., Práva a povinnosti jednatele, ASPI Publishing, 2002, str. 299

⁹⁴ Handl, V., Rubeš, J. a kol. Občanský soudní řád, komentář. Praha : Panorama, 1985, s. 401. „Věcnou legitimací rozumíme stav vyplývající z hmotného práva, podle kterého účastník je subjektem práva

škody vůči členovi popř. členům představenstva a jednatelem (jednatelům) měla nárokovat poškozená společnost, tedy její statutární orgán. V praxi jde však o žaloby, které jsou málo praktikované, a to zejména z toho důvodu, že k uplatnění tohoto nároku jsou „legitimovány zejména statutární orgány společnosti, která byla poškozena. K tomu se vyjadřuje M. Bartošiková:⁹⁵ „...v praxi bude realizace této povinnosti, ne-li nemožná, tak alespoň problematická. Je totiž nepravděpodobné, že by jednatel společnosti s ručením omezeným uplatnil jménem společnosti právo na náhradu škody vůči své osobě. Rovněž je nepravděpodobné, že by představenstvo akciové společnosti uplatnilo jménem společnosti nárok na náhradu škody jak proti jednomu, tak i proti několika či dokonce proti všem svým členům, čili opět proti sobě.“

Řešením je, že v této „specifické“ situaci obchodní zákoník umožňuje, že uplatnit právo na náhradu škody jménem společnosti mají i další subjekty.

Podle § 131a ObchZ je každý společník s.r.o. oprávněn podat žalobu jménem společnosti o náhradu škody proti jednatelem, který odpovídá společnosti za škodu, kterou jí způsobil. Na rozdíl od úpravy v s.r.o, kde každý její společník je oprávněn žalobu podat, u a.s. je to podle § 182 odst. 1 písm. c) ObchZ výslovnou povinností dozorčí rady⁹⁶, která je povinna na žádost akcionáře nebo akcionářů uvedených v § 181 odst. 1 ObchZ uplatnit právo na náhradu škody, které má společnost vůči členovi představenstva. V případě, že dozorčí rada bez zbytečného odkladu tuto povinnost nesplní, mohou akcionáři uvedeni v § 181 odst. 1 ObchZ uplatnit právo na náhradu škody sami (§ 182 odst. 2 ObchZ). Nejen že výše uvedená úprava jednoznačně posiluje postavení společníků (akcionářů) ve společnosti, ale zároveň chrání zájmy společnosti za situací, kdy osoba, která je statutárním orgánem nebo jeho členem způsobenou škodu nahradí, a statutární orgán společnosti, jenž by měl škodu vymáhat tak nečiní.

Rozhodne-li se společnosti právo na náhradu škody po statutárním orgánu požadovat, může tak učinit dle § 398 ObchZ v subjektivní čtyřleté a objektivní desetileté promlčecí době. U práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy

---

(povinnosti), jež je předmětem řízení. U dvoustranných právních vztahů, ve kterých účastníci řízení stojí se svými návrhy proti sobě (spory), hovoří se o věcné legitimaci aktivní (na straně žalobce) nebo pasivní (na straně žalovaného)“.

⁹⁵ Bartošiková, M.: Povinnost a odpovědnost statutárních orgánů kapitálových společností, Obchodní právo, ročník 1998, č. 11, str. 2

⁹⁶ Akciovou společnost v řízení před soudem v souladu s ustanovením § 199 odst. 2 ObchZ zastupuje určený člen dozorčí rady

se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě (subjektivní doba) a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti (objektivní doba).

3.1.1.2. Sankce společnosti za porušení povinností statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

Výše, v předchozí kapitole jsem uvedl, že právo na náhradu škody je pro poškozenou společnost právem a je tedy jen na ní, zda svého práva využije, či nikoliv.

Kromě práva na náhradu škodu, je společnosti oprávněna i dalším postihům za porušení právní povinnosti statutárního orgánu nebo jeho člena. Za porušení právních povinností vůči společnosti mohou (vyjma povinnosti nahradit skutečnou škodu a ušlý zisk) stihnout statutární orgán, respektive jeho členy, z titulu jejich odpovědnosti vůči společnosti následující další sankce:

- odvolání z funkce (odvolat ho může valná hromada);
- zaplacení smluvní pokuty;
- neposkytnutí nenárokových plnění.

3.1.1.2.1. Odvolání z funkce

Dle mého názoru je odvolání z funkce v praxi nejčastěji používanou sankcí pro statutární orgány/jejich členy s.r.o. a a.s. a to i v případě, že společnosti vznikl nárok/právo na náhradu škody. Soudím, že společnost využije již zmiňovaného práva náhradu škody po členu statutárního orgánu nebo statutárním orgánu jako celku nevymáhat a raději sáhne k právu člena statutárního orgánu, který škodu způsobil, odvolat z funkce. Usuzuji z toho důvodu, že prokazovat jeden ze základních předpokladů obecné odpovědnosti, tedy „porušení právní povinnosti“ tak, aby mohla být škoda nárokována, je myslím ve většině případů a to i vzhledem k nekompletnosti právní úpravy, velmi složité. Již jsem se v předchozích částech mé práce několikrát zmiňoval a také z výkladu pojmu „péče řádného hospodáře“ plyne, že jde o pojem značně neurčitý a toto spatřuji za základní problém při prokazování jednoho ze základních předpokladů pro nárok na náhradu škody, čili porušení právní povinnosti, v tomto případě „péče řádného hospodáře“, která a to je bohužel k tíži věci, provází

statutární orgán s.r.o. a.s. při všech povinnostech zákonem stanovených, či smluvně ujednaných. V tomto je můj názor shodný s I. Radou⁹⁷.

Rovněž podřazení vzdání se práva na náhradu škody pravidlům § 196a obchodního zákoníku je přinejmenším sporné. Nakonec nelze, podle mého názoru, ani paušálně říci, že by vzdání se nároku na náhradu škody nebylo v obchodní praxi obvyklé. Právě v případě nároků na náhradu škody vůči funkcionářům volí společnosti často odůvodněně "sankci" ve formě odvolání, aby se vyhnuly negativním následkům publicity spojené s uplatňováním náhrady škody“.

Rozhodne-li se společnost jednatele/představenstvo nebo jeho člena odvolat, činí tak dle (§ 125 odst. 1 písm. f) ObchZ.) valná hromada s.r.o., podle § 187 odst. 1) písm.d) valná hromada akciové společnosti, kdy tento paragraf připouští u akciové společnosti možnost, aby na základě určení stanov společnosti, statutární orgán nebo jeho člena odvolávala dozorčí rada.

3.1.1.2.2. Smluvní pokuta

Jako sankce za porušení povinností při výkonu funkce přichází teoreticky v úvahu smluvní pokuta. Taková sankce by však musela být mezi společností a funkcionářem sjednána ve smlouvě o výkonu funkce. Dále pak musí být sjednána i její výše nebo způsob jejího určení.

Smluvní pokuta je obecně upravena v § 544 a § 545 občanského zákoníku. Zvláštní úprava pro obchodněprávní vztahy je obsažena v § 300 až § 302 obchodního zákoníku. V § 545 odst. 2 občanského zákoníku je stanoveno, že poškozený není oprávněn domáhat se náhrady škody přesahující smluvní pokutu, jestliže z ujednání účastníků nevyplývá něco jiného. Z obdobného použití § 194 odst. 5 obchodního zákoníku přitom vyplývá, že smlouva mezi společností a statutárním orgánem/jeho členem vylučující nebo omezující jeho odpovědnost za škodu, je neplatná. Z toho je tedy podle mého názoru třeba dovodit, že ujednání o smluvní pokutě, které by neobsahovalo doložku, že sjednání smluvní pokuty nezabavuje statutární orgán/jeho člena povinnosti nahradit způsobenou škodu, je neplatné, a to bez ohledu na to, ukáže-li se ex post, že sjednaná výše smluvní pokuty přesahuje vzniklou škodu.

---

⁹⁷ Rada, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, Právní rádce 4/2008, s. 6

Z výše uvedeného dovozují, že bude vždy vhodné, aby společnost a člen statutárního orgánu uzavřeli takovou smlouvu o výkonu funkce, která bude obsahovat kromě smluvní pokuty i ustanovení, které bude jasně určovat, zda je člen statutárního orgánu, který porušil danou povinnost, povinen společně se smluvní pokutou nahradit i vzniklou škodu.

3.1.1.2.3. Právo neposkytnout plnění za výkon funkce

Jak z právní teorie víme, právní vztah je vztah mezi dvěma a více subjekty, kteří mezi sebou mají vzájemná subjektivní práva a povinnosti. Je nesporné, že ve vztahu statutární orgán či jeho člen a samotná společnost, je právem takového člena statutárního orgánu na odměnu z výkonu funkce jednatele či člena představenstva. Jsou i další, jako právo na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti s výkonem funkce, dále tantiéma, či odstupné, bylo-li sjednáno.

V souvislosti s touto problematikou je nejprve nutno uvést, že plnění za výkon funkce dělíme na tzv. *nároková a nenároková*⁹⁸.

Nároková plnění jsou taková plnění společnosti vůči jednatelem, shodně členu představenstva, která plynou z právního nebo vnitřního předpisu. V tomto smyslu je právním předpisem míněn obchodní zákoník, respektive mandátní smlouva (smlouva o výkonu funkce, byla-li uzavřena), již se řídí vztah mezi společností a členem statutárního orgánu a vnitřním předpisem je myšleno společenská smlouva (společnost s ručením omezeným) a stanov (společnost s ručením omezeným a akciová společnost) i jakékoliv další předpisy schválené valnou hromadou společnosti. Na takováto plnění má člen statutárního orgánu s.r.o. a a.s. právní nárok a není možné je společností neposkytnout.

Nenároková plnění, jsou naopak taková plnění, jejichž neposkytnutím může být člen statutárního orgánu za chybný výkon své funkce poškozen. Tato možnost, takto postihnout člena statutárního orgánu má oporu v novele obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb., kde byl doplněn § 66 odst. 3: "*Jakékoliv plnění společnosti ve prospěch osoby, jež je orgánem společnosti nebo jeho členem, na které neplyne právo z právního předpisu nebo z vnitřního předpisu, lze poskytnout pouze se souhlasem valné hromady, nebo je-li přiznáno ve smlouvě o výkonu funkce. Společnost*

---

⁹⁸ Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník. Komentář. díl I., 1. vydání. Praha: Polygon, 2002, str. 459.

plnění neposkytne, jestliže výkon funkce zřejmě přispěl k nepříznivým hospodářským výsledkům společnosti, anebo při zaviněném porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem funkce".

Mým názorem k § 66 odst. 3 novely ObchZ č. 370/2000 Sb. je, že jde o velmi užitečné ustanovení. Představa, že člen statutárního orgánu nevykonával svou funkci s péčí řádného hospodáře, což následně vedlo k nepříznivým hospodářským výsledkům a takové situaci by byl oprávněn být nadstandardně odměněn, se mi zdá být ve smyslu podnikatelské kultury nemorální a tak soudím, že toto ustanovení má své opodstatnění.

K tomu má podobný názor I. Štenglová⁹⁹, která se k doplnění § 66 odst. 3 v novele ObchZ č. 370/2000 Sb. vyjadřuje, že byla přijata: „...aby řešila značně diskutovanou problematiku tzv. zlatých padáků, tj. často mnohamilionového sjednaného plnění při ukončení funkce členů představenstva vypláceného i těm členům, kteří negativně ovlivnili vývoj společnosti...“

Z definice § 66 odst. 3 ObchZ vyplývá otázka, co je myšleno pojmem: „nepříznivé hospodářské výsledky“. Tento pojem se pokusil definovat J. Dědič¹⁰⁰: „*Nepříznivým hospodářským výsledkem je třeba rozumět zhoršení hospodářských výsledků společnosti, nikoliv to, že hospodaření skončilo ztrátou. Snižuje-li se ztráta oproti minulým ztrátám, nejde z hlediska tohoto ustanovení o nepříznivé hospodářské výsledky. Obráceně skončí-li hospodaření společnosti ziskem, ale ten je výrazně nižší než v minulosti nebo neustále klesá, jde o nepříznivé hospodářské důsledky*“.

3.1.2. Odpovědnost vůči společníkům/akcionářům společnosti

V předchozí kapitole jsem se zabýval odpovědností členů statutárních orgánů vůči společnosti. V této kapitole bych se rád věnoval jejich odpovědnosti vůči vlastníkům společnosti, čili akcionářům akciové společnosti a společníkům společnosti s ručením omezeným. V drtivé většině spočívá odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s. v odpovědnosti vůči společnosti. Přesto ale existuje zákonné ustanovení, které odpovědnost přímo proti společníkům či akcionářům stanoví. Jde o odpovědnost při porušení povinnosti při přeměně (fúzi společnosti, rozdělení společnosti, převod jmění

---

⁹⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol., Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 233.

¹⁰⁰ Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník. Komentář. díl I., 1. vydání. Praha: Polygon, 2002 (dále uváděno jen jako "Dědič, J. a kol."), str. 183.

na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla) obchodních společností.

Podle § 50, odst. 1) Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, statutární orgán nebo jeho členem osob zúčastněných na přeměně, odpovídá společně a nerozdílně za škodu, která vznikla porušením jeho povinností při přeměně osobě zúčastněné na přeměně, jejím společníkům. Jak uvádí i B. Havel¹⁰¹, podmínky pro vznik této odpovědnosti, která je *lex specialis* k obecným pravidlům o náhradě škody, které byly podrobněji popsány výše v této práci, standardní a zákon se tak od obecností neodklání – pro připomenutí - protiprávní jednání (porušení povinnosti), následek (vznik škody) a příčinná souvislost (vznik škody porušením povinností). Bylo řečeno, že zákon sleduje odpovědnost objektivní, proto nezkoumá míru zavinění (subjektivní složka).

V čem se ale zákon od odpovědnosti dle ObchZ zákoníku odklání je, že regulace odpovědnosti dle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev stojí na odlišném postupu – zatímco úprava odpovědnosti podle § 194 odst. 5 ObchZ předpokládá žalobu *ut singuli*¹⁰² jménem společnosti a v její prospěch, § 50 předpokládá přímou žalobu společníka proti možným povinným osobám, a to žalobu podávanou jejich jménem a v jejich prospěch. Koncepce zde položená tak nesleduje koncepci obchodního zákoníku a zakládá přímé právo dovolávat se náhrady škody.

Pokud jde o lhůtu na uplatnění práva na náhradu škody společníků/akcionářů, zde se na rozdíl od úpravy v ObchZ (čtyřletá promlčecí subjektivní lhůta a desetiletá objektivní lhůta) právo promlčí ve lhůtě 5 let ode dne, kdy se zápis přeměny do obchodního rejstříku stal účinným vůči třetím osobám.

Samozřejmě, této přímé odpovědnosti se může statutární orgán nebo jeho člen zprostit, prokáže-li dle § 50 odst. 2) zákona o přeměnách obchodních společností a družstev, že jednal s právem předepsanou péčí.

---

¹⁰¹ Kuhn, P., Štenglová, I., Bílá, I., Havel, B. a kol. Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1202 s.

¹⁰² Znamená právo žalovat jménem společnosti - společník může podat žalobu, ve skutečnosti však nejde o žalobu společníka, ale jenom o žalobu podanou společníkem jménem společnosti, je to zvláštní druh jednatelského oprávnění přiznaný každému společníkovi, jedná-li se o náhradu škody proti statutárnímu orgánu

3.1.3. Odpovědnost vůči třetím osobám

Jak uvádí I. Rada¹⁰³: „vzhledem k tomu, že mezi funkcionáři společnosti a třetími osobami neexistuje žádný smluvní vztah, omezuje se jejich odpovědnost na odpovědnost mimosmluvní“. S tímto názorem nezbyvá než souhlasit a proto je nutné, hledat odpovědnostní vztah statutárních orgánů s.r.o. a.s. v platných právních předpisech.

Při vymezení odpovědnosti statutárních orgánů/jejich členů s.r.o. a a.s. vůči společníkům nebo akcionářům viz kapitola výše, jsem záměrně neuváděl, že odpovědnost vůči společníkům/akcionářům, obsažená ve zmiňovaném ustanovení § 50 odst. 1) zákona o přeměnách obchodních společností a družstev se týká i odpovědnosti vůči třetím osobám, jelikož předmětný paragraf se vztahuje i na věřitele, které za třetí osoby nutno považovat. Tzn., že § 50, odst. 1) Zákona č. 125/2008 Sb o přeměnách obchodních společností a družstev, říkájící, že statutární orgán nebo jeho členem osob zúčastněných na přeměně, odpovídá společně a nerozdílně za škodu, která vznikla porušením jeho povinností při přeměně osobě zúčastněné na přeměně, jejím společníkům, ale i věřitelům.

Z tohoto pohledu je možné konstatovat, že odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a.s., se vůči společníkům a třetím osobám (věřitelům), částečně překrývá.

Uvádím „částečně“ proto, protože této společné odpovědnosti, vyplývající z § 50 odst. 1) zákona č. 125/2008 Sb o přeměnách obchodních společností a družstev, mají navíc členové statutárních orgánů s.r.o. a a.s. odpovědnost nacházející se v ustanovení § 99 odst. 1) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), z kterého je patrné, že nepodá-li statutární orgán v souvislosti se svou povinností zmiňovanou v kapitole 2.1.7 této práce, podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl, že společnost, jíž je reprezentantem/statutárním zástupcem je v úpadku, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti. Z tohoto ustanovení je dle mého názoru stěžejní, tak aby došlo k porušení této povinnosti, si vymežit dosti neurčitý pojem „bez zbytečného odkladu“. Např. Nejvyšší správní soud¹⁰⁴ ve svém odůvodnění tento pojem interpretoval jako „neurčitý právní pojem a je třeba ho vykládat tak, že se exekutor nesmí dopouštět žádné svévolné nečinnosti, nýbrž že musí postupovat s co možná největší rychlostí. Je přitom zřejmé, že výraz „bez zbytečného odkladu“

---

¹⁰³ Rada, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, Právní rádce 4/2008, s. 4

¹⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v Brně ze dne 14.6.2012, 11 Kse 18/2009-72

implikuje povinnost exekutora konat v horizontu dnů, a nikoliv týdnů či dokonce měsíců, jak se stalo v nyní projednávaném případě“. Z tohoto myslím lze dovodit, že povinnost podat insolvenční návrh bude statutárním orgánem nebo jeho členem splněna, bude-li tak učiněno po několika dnech, co se o úpadku dozvěděl. Podá-li statutární orgán nebo jeho člen insolvenční návrh v souladu s výše uvedeným, odpovědnosti se vyhne.

3.2. Trestně právní odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

V této části mé práce bych se rád podíval na trestněprávní odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s. se zaměřením na zodpovězení otázky, jakých trestních činů se mohou při výkonu své funkce nejpravděpodobněji statutární orgány dopouštět nejčastěji, ovšem ambicí této práce je vymezení spíše soukromoprávní odpovědnosti statutárních orgánů nežli trestněprávní a proto i s ohledem na rozsah této práce, bude tomuto věnováno zejména jen co do nastínění některých trestních činů.

Odpověď na otázku, jaký je rozsah trestní odpovědnosti statutárních orgánů obchodní společnosti se kryje s odpovědí na otázku, jakých trestných činů se lze v souvislosti s výkonem funkce představitele obchodní společnosti dopustit.

Zjevně jsou to především ta jednání, která úzce souvisí s činností statutárního orgánu, anebo s podnikatelskou aktivitou takového subjektu. Tedy typicky trestné činy hospodářské, tak jak je upravuje šestá hlava zvláštní části trestního zákona. Do této skupiny deliktů ale nepochybně patří také např. porušování povinností při správě cizího majetku (§ 220 trestního zákona), poškozování věřitele (§ 222 trestního zákona), zvýhodňování věřitele (§ 223 trestního zákona) nebo předlužení (§ 224 trestního zákona).

Při výkonu působnosti statutárního orgánu obchodní společnosti jako je s.r.o a a.s. se lze dopustit i obecných kriminálních deliktů, např. obecného ohrožení dle § 272 trestního zákona, zcela jistě i ohrožení a poškozování životního prostředí dle § 293 trestního zákona, poškozování lesa těžbou (§ 295 trestního zákona), neoprávněné nakládání s nebezpečnými odpady (§ 298 trestního zákona) atd. Z pozice statutárního orgánu, jak uvádí T. Sokol¹⁰⁵, již došlo ke spáchání trestného činu zpronevěry (§ 248 trestního zákona), neoprávněného užívání cizí věci (§ 249 trestního zákona). Lze si představit i trestný čin podvodu dle § 250 trestního zákona či (zejména), jak T. Sokol

---

¹⁰⁵ Sokol, T., Odpovědnost členů statutárních orgánů dle trestního zákona, Právní rádce 3/2007, s. 37

uvádí, jeho speciální mutaci - pojistný či úvěrový podvod (§ 250a a § 250b trestního zákona), zcela jistě i trestný čin legalizace výnosu z trestné činnosti (§ 252a trestního zákona), ale i celou řadu dalších.

Pro trestní odpovědnost statutárního orgánu je charakteristické, že se skutku jako takového dopouští obchodní společnost. Ta ovšem až do účinnosti zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nebyla trestně odpovědná, tzn. do účinnosti tohoto zákona mohla být trestně odpovědná pouze osoba fyzická, tzn. ve vztahu k tématu člen statutárního orgánu. V § 8 odst. 1) zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim je ustanoveno, že trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat a v § 8 odst. 2) je, že právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c). K trestněprávní odpovědnosti statutárních orgánů považují ještě za vhodné uvést, že trestní právo je provázáno dle § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník princip subsidiarity trestní represe¹⁰⁶.

---

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR [5 Tdo 764/2009 ze dne 29. 7. 2009]: „z uznávaného principu právního státu, jímž je chápání trestní represe, jako prostředku ultima ratio, vyplývá, že ochrana závazkových vztahů má být v první řadě uplatňována prostředky občanského a obchodního práva a teprve tam, kde je taková ochrana neúčinná a kde porušení občanskoprávních vztahů naplňuje znaky konkrétní skutkové podstaty trestného činu a svou intenzitou dosahuje předpokládaného stupně společenské nebezpečnosti, je namístě uplatňovat trestní odpovědnost“.

4. Ručení statutárních orgánů s.r.o. a a.s.

Ručení je v obchodním zákoníku upraveno v § 303 a násl. V § 303 ObchZ jde o kogentní ustanovení, říkající, že kdo věřiteli písemně prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní určitý závazek, stává se dlužníkovým ručitelem. Z této definice zákona plyne, že ručení může vzniknout smluvně nebo ze zákona.

§ 312 téhož zákona stanoví, že na zákonné ručení statutárních orgánů se aplikují přiměřeně ustanovení § 305 až 311.

Ručení má *subsidiární* a *akcesorickou* povahu. *Subsidiární* povaha ručení znamená, že je –li uzavřena písemná¹⁰⁷ dohoda ručitele a věřitele, kde ručitel na sebe prohlášením bere vůči věřiteli povinnost, že uspokojí pohledávku věřitele, jestliže ji neuspokojí dlužník. Z *akcesorické* povahy ručení vyplývá, že ručení lze převzít pouze za platnou pohledávku¹⁰⁸. Zánikem zajištěné pohledávky zaniká i ručitelský závazek.

Níže v následujících kapitolách týkajících se ručení statutárních orgánů s.r.o. a a.s. se budu věnovat ručení ze zákona, které, nutno podotknout, posiluje právní postavení věřitelů společnosti.

4.1. Zákonné ručení členů statutárních orgánů s.r.o. a a.s. vůči společnosti

4.2.1. Ručení za porušení povinnosti svolávat a přijímat usnesení valné hromady

Toto zákonné ručení se odvíjí z ustanovení § 131 odst. 5 ObchZ pro jednatele a z ustanovení § 183 odst. 1 ObchZ platí i pro členy představenstva. Zde tato úprava vychází ze zákonného předpokladu, že jednatelé/členové představenstva jsou dle § 127 odst. 8, § 129 a § 135 odst. povinni přijímat usnesení valné hromady v souladu s těmito paragrafy. Jde např. podle § 129 o povinnost oznámit termín a program valné hromady společníkům ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak nejméně 15 dnů přede dnem jejího konání, a to písemnou pozvánkou, nestanoví-li společenská smlouva jinak nebo dle § 135 odst. 2 ObchZ odkazují na § 196a ObchZ, může společnost uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s členem představenstva, dozorčí radou, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo osobami

---

¹⁰⁷ písemná forma prohlášení ručitele je obligatorní, nedostatek písemné formy způsobuje neplatnost ručitelského závazku

¹⁰⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M., a kolektiv Obchodní zákoník, 12. vydání 2009, Praha 2009, 901 s.

jim blízkými nebo na ně bezplatně převést majetek společnosti jen s předchozím souhlasem valné hromady a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku.

Bylo-li v souvislosti s nezákonným usnesením valného hromady nebo s usnesením v rozporu se společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami dosaženo vzniku škody, jsou osoby, které škodu utrpěly, v souladu s § 131 odst. 4 ObchZ oprávněny škodu požadovat po společnosti. Dále mají dle tohoto ustanovení právo na přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka¹⁰⁹, které může být poskytnuto i v penězích.

Porušením výše popsanych povinností a tím vzniklé škody, dochází k aplikaci zmiňovaného § 131 odst. 5 Obchz, čili jednatelé, kteří nepostupovali v souvislosti s přijímáním usnesení valné hromady podle ustanovení § 127 odst. 8, § 129 a § 135 odst. 2, ručí za závazky společnosti podle odstavce 4 společně a nerozdílně. Pojem „společně a nerozdílně“ lze s použitím § 383 ObchZ charakterizovat, že jeli k náhradě škody zavázáno několik osob, jsou tyto osoby povinny škodu nahradit společně a nerozdílně a mezi sebou se vypořádají podle rozsahu své odpovědnosti. K tomu M. Tomsa¹¹⁰ uvádí: „Uplatňuje se zásada solidární odpovědnosti, která potřebným způsobem chrání poškozeného a zabezpečuje mu rychlou reparaci škody, která mu byla porušením závazku třetích osob způsobena. Vypořádání mezi těmito třetími osobami je již další věcí a poškozeného se již netýká. Solidární odpovědnost je v obchodních vztazích uplatňována důsledně. Možnost stanovení odpovědnosti v podílu podle účasti, jakou dává občanský zákoník v § 438 odst. 2, soudu pro obchodní vztahy dána není“.

4.2.1.1. Ručení členů představenstva za porušení povinnosti svolat mimořádnou valnou hromadu

Každému akcionáři akciové společnosti náleží určitý soubor práv, jejichž prostřednictvím může uplatňovat svůj vliv na řízení akciové společnosti¹¹¹. Právní věda je označuje jako nemajetková práva (účastnická, příp. společenstevní), přičemž jde v

---

¹⁰⁹ Těmito základními právy společníků (akcionářů) je myšleno právo na řádné svolání valné hromady, právo nainformace, právo účastnit se valné hromady, výkon hlasovacích práv aj.

¹¹⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1469 s.

¹¹¹ Mezi další nemajetková práva akcionáře se řadí právo podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, právo navrhnout soudu přezkoumání zprávy o vztazích mezi propojenými osobami, viz Černá, S. Obchodní právo 3. Praha: ASPI, 2006, s. 117.

první řadě o právo účastnit se řízení společnosti. Akcionář se může účastnit na řízení společnosti pouze prostřednictvím valné hromady¹¹².

Jak již bylo v této práci zmíněno, povinnost svolat valnou hromadu akciové společnosti má podle §184a ObchZ představenstvo společnosti a to nejméně jednou za rok (platí obdobně u s.r.o.) Možnost svolat valnou hromadu akciové společnosti zákon ovšem dává i jejím akcionářům. Toto jejich právo plyne z ustanovení § 181 odst. 1) ObchZ. Toto ustanovení umožňuje akcionářům společnosti, jejíž základní kapitál je vyšší než 100 000 000 Kč, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 3% základního kapitálu, a dále akcionář nebo akcionáři společnosti, která má základní kapitál 100 000 000 Kč a nižší, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota přesahuje 5 % základního kapitálu, požádat představenstvo o svolání mimořádné valné hromady k projednání navržených záležitostí. Pokud akcionáři o takové svolání valné hromady požádají, a jsou k tomuto aktivně legitimováni, má podle § 181 odst. 2 ObchZ představenstvo povinnost svolat mimořádnou valnou hromadu tak, aby se konala nejpozději do 40 dnů ode dne, kdy mu došla žádost o její svolání.

Na to právo akcionářů, tedy svolat mimořádnou valnou hromadu, navazuje jejich právo zákonem dané v § 183 odst. 3 ObchZ, říkající, že nesplní-li představenstvo povinnost podle odstavce 2, rozhodne soud na žádost akcionáře nebo akcionářů uvedených v odstavci 1 o tom, že je zmocňuje svolat mimořádnou valnou hromadu a ke všem úkonům s ní souvisejícím. Současně může soud určit i bez návrhu předsedu valné hromady.

Sankce pro případ porušení povinnosti svolat valnou hromadu stanovená v § 181 odst. 5) ObchZ, spočívající v ručení členů představenstva společně a nerozdílně vůči společnosti za její závazek uhradit náklady řízení a konání mimořádné valné hromady, má jasný podtext. Smyslem je, aby za porušení povinnosti představenstva, svolat valnou hromadu dle § 181 odst. 1, tedy na žádost aktivně legitimovaných akcionářů, nenesla sankční postih společnost, ale představenstvo resp. jeho členové.

Vedle ručení členů představenstva existuje i jejich odpovědnost za škodu (§ 194 odst. 5 ObchZ), která společnosti vznikla za zbytečně vynaložené náklady v důsledku úhrady nákladů soudního řízení.

---

¹¹² Filip, V., Procedurální práva akcionářů na valné hromadě, [Právní rozhledy 5/2010, s. 153]

4.2.2. Ručení za souhlas s vyplacením dividendy v rozporu se zákonem

Tato problematika je zákonem řešena v § 179 odst. 1) ObchZ pro akciovou společnost a § 123 odst. 4) ObchZ pro společnost s ručením omezeným. V obou případech jde o situace, kdy představenstvo nebo jednatelé poruší povinnost nevyplácet dividendu¹¹³ (podíl na zisku).

V případě akciové společnosti nesmí představenstvo rozhodnout o výplatě dividendy ani jiných podílů na zisku v rozporu s ustanovením § 65a a 178 ObchZ, ani když výplatu schválila valná hromada. Jestliže došlo k takové výplatě podílu na zisku, nemohou se členové představenstva zprostit odpovědnosti za škodu, která tím společnosti vznikne. Došlo-li k výplatě jiných podílů na zisku, než jsou dividendy, v rozporu s ustanovením § 65a a 178 ObchZ, je příjemce povinen vyplacený podíl na zisku vrátit a členové představenstva ručí společně a nerozdílně za splnění tohoto závazku.

Pro společnost s ručením omezeným (jednatele) v této problematice platí, jak bylo zmíněno výše, ustanovení § 123 odst. 4) ObchZ. Zde se stanoví, že podíl na zisku vyplacený v rozporu s ustanovením § 123 odst. 1), odst. 2) a odst. 3) jsou společníci povinni společnosti vrátit. Za toto vrácení ručí společně a nerozdílně jednatelé, kteří vyslovili souhlas s touto výplatou.

§ 123 odst. 1), odst. 2) a odst. 3) stanoví:

- Odst. 1) Společníci se podílejí na zisku určeném valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých obchodních podílů, nestanoví-li společenská smlouva jinak.
- Odst. 2) K výplatě zisku nelze použít základního kapitálu, rezervního fondu ani ostatních kapitálových fondů ani prostředků, které podle tohoto zákona, společenské smlouvy nebo stanov mají být použity k doplnění těchto fondů. Ustanovení § 178 odst. 1 věty třetí, odst. 2, odst. 3 a odst. 5 až 7 se použijí přiměřeně.

---

¹¹³ Dividenda je peněžité plnění akciových společností vyplácené akcionářům podle rozhodnutí valné hromady (§ 178 odst. 1) ObchZ)

- Odst. 3) Po dobu trvání společnosti nemohou společníci žádat vrácení vkladu. Za vrácení vkladu se nepovažují platby společníků poskytnuté při snížení základního kapitálu.

Zajímavá je v souvislosti s výplatou dividendy a tantiémy¹¹⁴, o které bude vícero pojednáno níže, situace, která by mohla nastat a dle judikatury¹¹⁵ nastala, při níž by došlo k usnesení valné hromady schvalující výplatu tantiémy, aniž by bylo současně rozhodnuto o vyplacení dividendy. V takové situaci se Nejvyšší soud usnesl takto: „*Usnesení valné hromady akciové společnosti, jímž byl schválen zisk k rozdělení s tím, že podíl na něm bude vyplacen toliko členům orgánů společnosti a nikoliv i jejím akcionářům, je neplatné pro rozpor se zákonem*“. Zde bych si dovolil nesouhlasit s V. Piherou¹¹⁶, který se vyjádřil, že „*Akceptace závěrů obsažených v tomto rozhodnutí v nalézací praxi by znamenala enormní zásah do majetkových práv společností i jejich akcionářů. Především by pak nepřinesla nic dobrého nejen společností samotným, ale minoritním akcionářům, jejichž ochranu snad soud tímto rozhodnutím sledoval. Zákaz výplaty tantiémy dividendu minoritním akcionářům nezajistí.*“ Názor V. Pihery považuji chybný s ohledem na základní princip a smysl podnikání, tedy činnosti mimo jiné prováděné za účelem dosažení zisku, kdy pokud existuje nějaký zisk, považují za správné nejprve uspokojit akcionáře formou dividendy a následně až formou tantiémy vyplácet podíl na zisku představenstvu.

4.2.3. Ručení za souhlas s vyplacením tantiémy v rozporu se zákonem

Tantiémy¹¹⁷ jsou jinými podíly na zisku, nežli dividendy. Jde o podíl členů představenstva a dozorčí rady na zisku společnosti. Pokud dojde, stejně jako tomu bylo v případě dividendy dle § 65a a § 178 ObchZ, k protizákonnému vyplacení tantiémy, je příjemce tantiémy povinen vyplacený podíl na zisku vrátit. Zde se neuplatní ochrana dobré víry, jako tomu bylo dle § 179 odst. 1 věty první ObchZ v případě dividendy, tzn. členové statutárního orgánu popř. dozorčí rady jsou povinni tantiému vrátit bez ohledu na to, zda ji přijali v dobré víře.

---

¹¹⁴ O tantiémě bude pojednáno v následující kapitole

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009

¹¹⁶ Pihera, V. Dividenda a tantiéma (kritická glosa k jednomu soudnímu rozhodnutí), [Obchodněprávní revue 10/2010, s. 290]

¹¹⁷ Tantiéma představuje podíl členů představenstva a dozorčí rady akciové společnosti na zisku. O vyplacení T. rozhoduje valná hromada za stejných podmínek jako o výplatě dividendy (§ 178 ObchZ).

V případě společnosti s ručením omezeným je institut zákonného ručení jednatelů upraven v ustanovení § 123 odst. 4 ObchZ. V souladu s tímto ustanovením ručí jednatelé za vrácení vyplaceného podílu na zisku, pokud byl vyplacen v rozporu s ustanovením § 123 ObchZ¹¹⁸. Ručitelský závazek je v tomto případě omezen jen na ty jednatele, kteří vyslovili souhlas s výplatou podílu na zisku. Zde se nabízí otázka, jakým způsobem má být souhlas jednatele vysloven. Podle názoru I. Štenglové¹¹⁹: „*Takovým souhlasem podle našeho názoru nepochybně bude to, že jednatelé sami valné hromadě navrhnou přijetí usnesení o výplatě podílů na zisku v rozporu se zákonem, popřípadě dají pokyn k provedení takové výplaty*“.

4.2. Zákonné ručení členů statutárních orgánů s.r.o. a a.s. vůči třetím osobám (věřitelům)

Za podmínek uvedených v § 194 v odst. 6) ObchZ (podle § 135 odst. 2 ObchZ i pro jednatele) platí pro členy představenstva zákonné ručení vůči třetím osobám, kterým z porušení jejich povinností vznikla škoda. Z dikce tohoto ustanovení je patrné, že jestliže odpovědný člen představenstva (jednatel) škodu společnosti neuhradil a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení svých pohledávek z majetku společnosti pro její platební neschopnost nebo z důvodů, že společnost zastavila platby, ručí věřitelům členi statutárního orgánu společně a nerozdílně.

---

¹¹⁸ Podle ustanovení § 123 odst. 2 ObchZ nelze k výplatě zisku použít základního kapitálu, rezervního fondu ani ostatních kapitálových fondů ani prostředků, které podle ObchZ, společenské smlouvy nebo stanov mají být použity k doplnění těchto fondů. Společnost nesmí vyplácet zálohy na podíly na zisku (§ 178 odst. 1 věta třetí ObchZ). Dále není společnost oprávněna rozdělit zisk nebo jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, je-li vlastní kapitál zjištěný z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo by v důsledku rozdělení zisku byl nižší než základní kapitál společnosti, zvýšený o upsanou jmenovitou hodnotu akcií, pokud byly upsány akcie společnosti na zvýšení základního kapitálu a zvýšený základní kapitál nebyl ke dni sestavení řádné nebo mimořádné účetní závěrky zapsán v obchodním rejstříku, a tu část rezervního fondu nebo ty rezervní fondy, které podle zákona a stanov nesmí společnost použít k plnění akcionářům (§ 178 odst. 2 ObchZ). Výše částky, která může být použita k výplatě podílu na zisku, nesmí být vyšší, než je hospodářský výsledek účetního období vykázaný v účetní závěrce snížený o povinný příděl do rezervního fondu podle § 217 odst. 2 ObchZ a o neuhrazené ztráty minulých let a zvýšený o nerozdělený zisk minulých let a fondy vytvořené ze zisku, které společnost může použít dle svého volného uvážení (§ 178 odst. 6 ObchZ).

¹¹⁹ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 420 s.

Rozsah ručení členů představenstva/jednatelů za závazky společnosti ve vztahu k třetím osobám je však omezen rozsahem jejich odpovědnosti za škodu vzniklou z porušení povinností při výkonu funkce¹²⁰. Nad rozsah této odpovědnosti se tedy nemohou oprávněné osoby plnění na členech představenstva domáhat. Plnění z titulu ručení členů představenstva mohou věřitelé společnosti vymáhat za podmínek stanovených v odstavci 6) až poté, co marně uplatnili svůj nárok u společnosti. V tomto ustanovení se uplatňuje zásada ochrany třetích osob, která je jednou ze zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník.

Z výše uvedeného vyplývá, že základním předpokladem ručení členů statutárních orgánů s.r.o. a a.s. za závazky společnosti vůči věřitelům je ta skutečnost, že odpovídají společnosti za škodu bez ohledu na to, zda byla podle § 194 odst. 5 ObchZ smluvně mezi společností a členem představenstva nebo ustanovení stanov vyloučena nebo omezena odpovědnost. Takové omezení je neplatné.

Zákonné ručení členů statutárních orgánů obchodních společností plní nezastupitelnou funkci zajištění ochrany práv třetích osob.

Tato zajišťovací funkce je pro třetí osoby významná především pro situaci, kdy jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.1.1.2 této práce, společnost nárok na náhradu škody, která společnosti vlivem porušení povinností vyplývajících z funkce jednatele/člena představenstva vznikla, uplatnit. Je to jejím právem, nikoliv však povinností. Lehko si pak lze představit situaci, kdy typicky ve společnosti s ručením omezeným bývá osoba vlastníka, tedy společníka s.r.o., tatáž osoba, který je i jednatelem, tedy statutárním orgánem. Je v praxi pravděpodobné a lze jen obtížně předpokládat, že by společník s.r.o., který je shodně i jednatelem, uplatňoval náhradu škodu za porušení „jednatelských“ povinností, po jednatelem, kterým je vlastně on sám.

Z tohoto důvodu soudím, že tato ochrana práv třetích osob má své opodstatnění. Zmiňuji se, že členové statutárního orgánu ručí vůči třetím osobám společně a nerozdílně, což znamená, jak jsem již v této práci uvedl, ale na tomto místě považuji za důvodné zopakovat, že jednotlivý věřitelé společnosti mohou uplatnit své pohledávky proti odpovědným členům představenstva (jednatelům) nebo jen proti některému z nich.

---

¹²⁰ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 721 s.

Jestliže věřitel společnosti uplatní svou pohledávku pouze proti některému, popř. některým z odpovědných členů představenstva (jednatelů), pak ten člen statutárního orgánu, který pohledávku věřitele uspokojil, se vypořádává s ostatními odpovědnými členy statutárního orgánu podle ustanovení § 511 odst. 3) ObčZ.

Pokud člen představenstva (jednatel) způsobenou škodu společnosti uhradí¹²¹, jeho ručení za závazky společnosti zaniká. Výše úhrady člena představenstva (jednatele), kterou zaplatil z titulu zákonného ručení věřitelům společnosti, se započítává na splnění jeho povinnost nahradit společnosti škodu. V souladu s § 310 ObchZ není možné, aby se právo věřitele vůči ručiteli nepromlčelo před promlčením práva věřitele vůči dlužníkovi. Pokud tedy namítne než, je namítnutí nepřijatelné je považováno, Namítne-li promlčení svého ručitelského závazku člen představenstva (jednatel) dříve, než uplyne doba pro uplatnění věřitelského práva vůči dlužníkovi, je takové namítnutí nepřijatelné.

Pokud tedy společnost ze shora uvedených důvodů není schopna dostát svým závazkům, lze konstatovat, že institut ručení statutárních orgánů představuje možnost pro věřitele dostát svých pohledávek.

Skutečnost, že věřitel musí prokázat všechny předpoklady vzniku odpovědnosti, čili nese důkazní břemeno, je zřejmé, že v praxi bude uplatnění ručitelského závazku velice problematické¹²².

---

¹²¹ Srov. § 311 ObchZ

¹²² Neplatí ale, pokud člen představenstva (jednatel) porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, kde podle § 194 odst. 5 Obch platí v případě pochybností obrácené důkazní břemeno. Věřiteli bude komplikovat situaci jistě i ta skutečnost, že ve většině případů nebude mít přístup k potřebným informacím „zevnitř“ společnosti, které mohou být určující z hlediska úspěšnosti jeho nároků.

5. Exkurs zahraniční právní úpravou - Teorie business judgment rule v zákoně o obchodních korporacích

V této kapitole se pokusím, vzhledem k rozsahu této práce, alespoň stručně naznačit zákonodárcovo řešení úpravy problematiky odpovědnosti a ručení statutárních orgánů v návrhu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Jde o zákon, jehož účinnost nastane 1.1.2014, a který zčásti nahradí dosavadní obchodní zákoník. Zákon se věnuje především úpravě obchodních společností a družstev a po vzoru zahraničních právních úprav přináší pravidlo podnikatelského úsudku (business judgment rule), které by mělo členům statutárních orgánů v případě splnění některých základních podmínek rozhodování (dobrá víra, informovanost, zájem korporace) poskytnout ochranu před soudním přezkumem jejich rozhodnutí.

Zákonodárce se musel mimo jiné zabývat problémem podnikatelského rizika v činnosti statutárních orgánů obchodních společností. Nelze mít pochybnosti o tom, že podstupovat podnikatelské riziko je v obchodních vztazích nutností. Ovšem ikdyž statutární orgán při uzavírání obchodu využije svých profesionálních a odborných dovedností, vždy má uzavíraný obchod svá rizika. V klasickém kontinentálním pojetí se zdá být odpovědnost statutárních orgánů ve vztahu k této ekonomické potřebě velice svazující. Soudy totiž musejí rozlišovat mezi na jedné straně chybným rozhodnutím, které je způsobeno prostým nedostatkem štěstí v obchodu, a na druhé straně rozhodnutím, které představuje porušení povinnosti a může vést k odpovědnosti za škodu¹²³. Soud pak, při rozhodování, zda došlo k porušení povinností statutárního orgánu či nikoliv, má velmi komplikované objektivní řešení otázky zhodnocení, zda člen představenstva nebo jednatel rozhodl v souladu se zájmy společnosti. Nutno jen souhlasit s J. Pokornou¹²⁴, že soudy zasahují do sféry volní autonomie soukromých subjektů, když přezkoumávají obsah podnikatelských rozhodnutí a posuzují, co je a co není v zájmu společnosti, což přesahuje funkci, kterou má soudní rozhodnutí plnit. Zde

---

¹²³ Torggler, U. Von Schnellschüssen, nützlichen Gesetzesverletzungen und spendablen Aktiengesellschaften - Zum Ermessensspielraum bei der gesellschaftsrechtlichen Organhaftung. Wirtschaftliche Blätter.Wien : Springer, 2009, č. 4, s. 168

¹²⁴ Pokorná, J. K některým otázkám právního postavení členůpředstavenstva akciové společnosti. Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám.Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 295.

přináší zákonodárce v podobě začlenění zahraničního institutu „Business Judgment Rule“ z angloamerické oblasti pro členy statutárních orgánů jistou oporu a to zejména pro jejich rozhodování, které je často v souladu s požadovanou profesionalitou a odborností statutárního orgánu, ovšem i s touto péčí, vzhledem ke všudy přítomným podnikatelským rizikům, nelze vyloučit neúspěch¹²⁵.

Business Judgment Rule

Výše popsany problém, jak jsem již uvedl, by mohl být vyřešen zavedením institutu tzv. „podnikatelského úsudku“, tedy Business Judgment Rule do současného českého práva, na úrovni zákonného ustanovení, jak je tomu v německé úpravě. Dle německého vzoru, jak bude popsáno níže, tomu tak český zákonodárce učinil ve zmiňovaném zákoně o obchodních korporacích a přináší tak řešení této komplikované otázky.

Business Judgment Rule znamená, že při výkonu funkce člena představenstva nebo jednatele existuje jakýsi prostor, ve kterém když se člen statutárního orgánu pohybuje, myšleno přijímá-li v něm svá podnikatelská rozhodnutí a dodržuje-li v něm stanovené předpoklady, nejedná protiprávně, i když např. uzavřený obchod ve výsledku není pro společnost výhodný. Převratné je přitom následné posuzování soudu, které pokud byly dodrženy níže uvedené předpoklady, nepřezkoumává obsah podnikatelského rozhodnutí, aby zjistil, zda došlo k porušení povinnosti péče.

V opačném případě obsah podnikatelského rozhodnutí přezkoumává¹²⁶. Za tyto předpoklady podnikatelského rozhodnutí německá úprava považuje:¹²⁷

---

¹²⁵ Onder, A., Siegelheim, A.J., Corporate Liability Exposure and the Potential Risk of Individual Director Liability Resulting From Employment-Related Decisions: An Analysis of Recent Case Law and Recommendations on Corporate Governance, Employee Relations Law Journal, číslo 2, svazek 34, ročník 2008, str. 4-5

¹²⁶ § 93 odst. 1 německého akciového zákona: „Pokud mohl člen představenstva při podnikatelském uvážení rozumně předpokládat, že jedná na základě přiměřených informací ve prospěch společnosti, nejedná se o porušení povinnosti.“

¹²⁷ Thümmel, R. Persönliche Haftung von Managern und Aufsichtsräten. 4. vydání. Stuttgart : Richard Boorberg Verlag, 2008, s. 99.

- 1) musí se jednat o podnikatelské rozhodnutí, tedy o rozhodnutí, při kterém má člen představenstva/jednatel možnost volby v mezích právního řádu.
- 2) člen představenstva musí jednat výhradně ve prospěch společnosti. Tato povinnost zahrnuje požadavek jednání bez konfliktu zájmů a požadavek, zákazu podstupování nadměrných rizik, které by mohly ohrozit existenci společnosti.
- 3) představenstvo musí mít při svém rozhodování k dispozici přiměřené množství informací. Musí vyčerpát zdroje poznatků, které mu jsou v době rozhodování k dispozici. Chybí-li mu odborné znalosti, musí se obrátit na odborníky, ať už v rámci podniku, nebo vně podniku. Důležitým faktorem je přiměřenost závažnosti obchodu a možných rizik s ním spojených. Povinnost informovaného rozhodnutí musí být hodnocena jednak na úrovni zjišťování faktů, tak na úrovni jejich vyhodnocení a promítnutí do samotného rozhodnutí. Pro splnění této podmínky Business Judgment Rule musí člen představenstva dokázat, na jakých informačních podkladech a podle jakých kritérií rozhodl, tedy proč považoval dané řešení za nejvýhodnější¹²⁸.

Na rozdíl od Spojených států, které myšlenku Business Judgment Rule přinesly, se Německo odhodlalo pro uzákonění tohoto pravidla. Následně se i soud vyjádřil v případě ARAG/Garmenbeck¹²⁹ pro existenci prostoru pro volné podnikatelské uvážení. Zdůraznil, že představenstvo/jednatelé odpovídají za výkon své funkce, nikoliv za výsledek, a společnost, tedy nositelka podnikatelského rizika, musí počítat s tím, že ne každé opatření dopadne ve prospěch společnosti.

V úvodu této kapitoly jsem zmínil, že zákonodárce má v úmyslu zakotvit pravidlo Business Judgment Rule v novém zákoně o obchodních korporacích.

Konkrétně jde o ustanovení v § 52 odst. 1. Toto ustanovení platného, ale prozatím neúčinného zákona říká, že *„Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná*

---

¹²⁸ Thümmel, R. *Persönliche Haftung von Managern und Aufsichtsräten*. 4. vydání. Stuttgart : Richard Boorberg Verlag, 2008, s. 102.

¹²⁹ Rozhodnutí Spolkového soudního dvora II ZR 175/ 95= BGHZ 135,244, 253. V něm poprvé zaznělo, že členové představenstva mají právo na podnikatelské uvážení. Jeho mantinely, které soud v tomto rozhodnutí vytyčil, převzalo následně německé právo ve formě zákonné kodifikace.

informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou“. Z tohoto ustanovení plyne, že se zákonodárce přiklonil k německému pojetí Business Judgment Rule.

I z důvodové zprávy¹³⁰ se pak dozvídáme, že: *„V návaznosti na zahraniční zkušenosti se zavádí pravidlo podnikatelského úsudku (business judgment rule), které dává možnost jednajícímu orgánu, aby prokazoval, že v rámci rozhodování jednal lege artis a tedy nenesl odpovědnost za případnou újmu (i kdyby ji v ekonomickém smyslu způsobil). Toto řešení, které se v poslední době zapracovalo také v německém akciovém zákoně, stojí na koncepci, že jedná-li (rozhoduje-li) někdo náležitě, informovaně a v zájmu společnosti, nemůže nést veškerá rizika, která mohou v rámci podnikání nastat. Je-li celková koncepce společnosti vystavěna na smlouvě s nejistým výsledkem, není možné chtít po profesionálním managementu, aby nesl všechna možná rizika svého jednání, tedy i ta, která nemohl ovlivnit; důkazní břemeno však i zde nese jednající.“*

Dle mého názoru jde o krok správným směrem, jelikož současná úprava, jak je po přečtení této práce možno posoudit, řekl bych nedostatečná. Důvodem tohoto mého názoru je, že každou povinnost, kterou dle současné úpravy člen statutárního orgánu s.r.o. a a.s. má, provází povinnost péče řádného hospodáře. Jak jsem již uvedl, takto pojaté řešení úpravy této otázky považuji za problematické a to i vzhledem k neurčitosti tohoto pojmu a také k rozmanitosti, možnostem a nástrahám podnikatelského života.

Proto tuto úpravu tohoto problému, účinnou od 1.1.2014 považuji za přínos. Soudím, že zákonodárce správně „vycítil“, že tato problematika si jistou „aktualizaci“ vzhledem k podnikatelskému pokroku zaslouží.

---

¹³⁰ Důvodová zpráva vládního návrhu zákona o obchodních korporacích. [cit. 2007-02-17] Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymcestorage/files/DZ_zakona_o_obchodnich_korporacich_koplet.pdf

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo podat základní informace o statutárních orgánech obchodních společností s.r.o. a a.s., především o jejich povinnostech, odpovědnosti a ručení, vše především dle platné úpravy obchodního zákoníku.

Jak již bylo uvedeno, nemohou obchodní společnosti s.r.o. a a.s., které jsou právními osobami, za sebe jednat sami. Za společnost činí právní úkony ve všech věcech ti, kteří jsou k tomu oprávněni společenskou smlouvou, stanovami, zakládací listinou nebo zákonem, tedy statutární orgán.

Zákon stanoví jaké statutární a jiné orgány musí být u společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti zřízeny.

U společnosti s ručením omezeným je zákonem stanoveno povinné zřízení jako statutární orgán společnosti jednatele nebo více jednatelů. Zákonná úprava povinností, odpovědnosti a ručení jednatele nebo jednatelů je ve své podstatě často velmi shodná se společností akciovou, jelikož zákon při stanovení povinností, odpovědnosti a ručení společnosti s ručením omezeným vychází z její úpravy, což se projevuje častým odkázáním v obchodním zákoníku na úpravu akciové společnosti, respektive na úpravu povinností, odpovědnosti a ručení představenstva, jakožto statutárního orgánu akciové společnosti. Pouze specifické otázky, které jsou charakteristické zejména pro společnost s ručením omezeným, mají svou samostatnou úpravu, ovšem lze říci, že ve své podstatě nikoliv zásadně odchylnou. Hlavní důvod spatřuji hlavně v tom, že obě společnosti jsou společnostmi kapitálovými, z čehož vyplývá podobný charakter těchto dvou obchodních společností.

Dalším důvodem, že akciová společnost je jakýmsi „vzorem“ zákonné úpravy pro společnost s ručením omezeným je, že z hlediska organizace je akciová společnost náročnější nežli společnost s ručením omezeným. Např. dozorčí rada je u s.r.o. fakultativně, tedy dobrovolně zřizovaným orgánem, na rozdíl od akciové společnosti.

V úvodu této práce jsem se zmiňoval, že tato práce je rozdělena na a měla by především pojednat o povinnostech, v případě jejich porušení o odpovědnosti a také ručení statutárních orgánů s.r.o. a a.s. Vymezením povinností statutárních orgánů, po úvodním seznámení se základními pojmy, jsem se zabýval v kapitole druhé, kde mne zaujala a tak trochu překvapila velmi problematická a diskutabilní povinnost „péče řádného hospodáře“, která provází při plnění povinností statutární orgány těchto

společností neustále. Problematicnost spatřuji v neurčitosti pojmu, což dle mého názoru není v souladu se základními principy práva a právní vědy.

V části Odpovědnost statutárních orgánů s.r.o. a a.s. jsem pojednal a rozvedl odpovědnost vůči společnosti, vůči třetím osobám (věřiteli) a také vůči společníkům či akcionářům.

Část této práce nazvaná Ručení statutárních orgánů s.r.o. a a.s. pojednává o právních skutečnostech a událostech, na jejichž základě dochází k ručení statutárních orgánů.

Závěrem jsem v části Exkurs zahraniční úpravou stručně uvedl, jak je tato problematika pojata v některých zahraničních státech a zmínil jsem se o převzetí „podnikatelského úsudku“ v teorii Business Judgment Rule, kterou zahrnuje nová úprava obchodního práva účinná od 1.1.2014.

Bylo-li účelem této diplomové práce popsat a formulovat statutární orgány s.r.o. a a.s. jejich povinnosti, odpovědnost a ručení, pevně věřím, že byl tento účel splněn, ovšem přesto považuji za správné se závěrem zmínit, že tato práce co do rozsahu nezahrnula danou problematiku vyčerpávajícím způsobem, protože šíře této problematiky je natolik rozsáhlá, že dle mého názoru převyšuje požadavky na rozsah této práce.

Přesto věřím, že pokud osoba, která nezná tuto problematiku, bude mít po přečtení této práce dostatečný odborný přehled o tom, jaké povinnosti a z nich plynoucí, odpovědnost a ručení ve funkci statutárního orgánu nebo jeho člena ve společnostech s.r.o. a a.s. má a to pro případ, že si jich není známa a do této funkce byla nebo má být zvolena.

Resumé

The aim of this thesis is to provide basic information about the duties, responsibilities and liabilities of statutory bodies of corporate companies, namely, S.R.O.'s (Limited Liability Companies) and A.S.'s (Joint-Stock Companies), according to the valid modification of Commercial Law.

A corporate company (S.R.O. or A.S.) is a legal entity that cannot act on its own. Legal acts are made in all matters by those who are eligible to do so, based on a corporate agreement, a charter, and a deed of foundation or law – in other words, a statutory body.

The author first introduces the Structure and Content of the thesis. This is mainly about obligations (responsibilities and liabilities) of the statutory bodies of S.R.O's. or A.S's and the penalties that apply when these obligations are infringed.

The author then deals with the Demarcation of Obligations of Statutory Bodies, especially the highly problematic and questionable obligation known as “care of a diligent homesteader” which constantly appears in the literature about the responsibility of statutory bodies to fulfill their obligations. The author argues that the terminology on this is rather vague and out of line with the basic principles of the law and science of the law.

In the part on the Responsibility of Statutory Bodies, the author discusses the various responsibilities of statutory bodies with respect to a corporation, a third person, partners, and shareholders respectively.

The author then explores the legal facts and events that are the basis for liability of statutory bodies in the part called Liability of Statutory Bodies s.r.o., a.s.

In the final part called Excursion of Foreign Adaptation the author briefly describes the way this issue is treated in some countries outside of the Czech Republic.

The aim of this thesis was to describe and formulate the obligations, responsibilities and liabilities of statutory bodies of S.R.Os and A.S's in the Czech Republic. The author believes that the aim of the thesis has been reached. However, he would add the caveat that this thesis does not cover the subject in an exhaustive way, which would be beyond the requirements of this project.

However, the author believes that this thesis provides a useful overview of the subject and key issues associated with it. From reading this thesis, even a novice of the law can learn about important facts regarding the obligations, responsibilities and

liabilities of a statutory body and the owners/directors of S.R.O. and A.S. companies in the Czech Republic. The information contained in this thesis should be particularly useful for the person who is about to be assume such a responsible position in an S.R.O. or A.S. company.

Seznam použité literatury

- Aschenbrenner, M., Dřevínek, K.: K povinnostem členů představenstva akciové společnosti. Právo a podnikání, 1994, č. 4
- Bartošek M., Encyklopedie římského práva. Praha: Academica, 1994
- Bartošíková, M.: Povinnost a odpovědnost statutárních orgánů kapitálových společností, Obchodní právo, ročník 1998, č. 11
- Bejček, J. O střetu zájmů podnikatelů a jejich manažerů. Praha: C. H. Beck, 2003
- Bejček, J., Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností, [Právní rozhledy 17/2007]
- Čech, P., Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, Právní rádce 3/2007
- Černá, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: Aspi, 2006
- Davies, P.: Introduction to Company Law, Oxford University Press, 2002
- Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R., Akciové společnosti, 6. vydání. Praha 2007
- Dědič, J. a kol., Obchodní zákoník. Komentář. díl I., 1. vydání. Praha: Polygon, 2002
- Dvořák, T., Práva a povinnosti jednatele, ASPI Publishing, 2002
- Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným, ASPI Publishing, Praha, 2002
- Eliáš, K. K některým otázkám odpovědnosti reprezentantů kapitálových společností. Právník, 1999, č. 4
- Eliáš, K., Obchodní společnosti. Praha, C.H.Beck, 1994
- Eliáš, K., Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 1997
- Filip, V.: Procedurální práva akcionářů na valné hromadě, [Právní rozhledy 5/2010]
- Handl, V., Rubeš, J. a kol. Občanský soudní řád, komentář. Praha: Panorama, 1985
- Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009
- Holejšovský, J., Valné hromady společností s ručením omezeným. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2011

- Holejšovský, M., Zástavní právo, ručení, bankovní záruka. Praha: NEWSLETTER PRAHA, 1994
- Hurdík, J., Právnícké osoby. Brno: MU, 2000
- Kincl, J., Urfus, V., Škřejpek, M. Římské právo. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995
- Kock, M., Dinkel, R.: Die zivilrechtliche Haftung von Vorständen für unternehmerische Entscheidungen, Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht 10/2004
- Knapp, V. Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. Praha: Stát a právo, 1956
- Kuhn, P., Štenglová, I., Bilá, I., Havel, B. a kol. Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- Munková, J.: Právo proti nekalé soutěži, 3. vydání, Praha 2008
- Onder, A., Siegelheim, A.J., Corporate Liability Exposure and the Potential Risk of Individual Director Liability Resulting From Employment-Related Decisions: An Analysis of Recent Case Law and Recommendations on Corporate Governance, Employee Relations Law Journal, číslo 2, svazek 34, ročník 2008
- Pihera, V. Dividenda a tantiéma (kritická glosa k jednomu soudnímu rozhodnutí), [Obchodněprávní revue 10/2010]
- Pokorná, J. K některým otázkám právního postavení členů představenstva akciové společnosti. Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám. Praha : ASPI, Wolters Kluwer, 2008
- Rada, I., Odpovědnost funkcionářů společnosti, Právní rádce 4/2008
- Sokol, T., Odpovědnost členů statutárních orgánů dle trestního zákona, Právní rádce 3/2007
- Sýkorová, P., Miluj firmu svou, jako sebe samotného. Profit, 2007, č. 12
- Šilhán, J. Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009
- Rada, I., a kol. Jednatelé s.r.o. Představenstvo a.s. Praha: Linde, 2004.
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2009

- Thümmel, R. *Persönliche Haftung von Managern und Aufsichtsräten*. 4. vydání. Stuttgart: Richard Boorberg Verlag, 2008
- Torggler, U. *Von Schnellschüssen, nützlichen Gesetzesverletzungen und spendablen Aktiengesellschaften - Zum Ermessensspielraum bei der gesellschaftsrechtlichen Organhaftung*. *Wirtschaftliche Blätter*. Wien: Springer, 2009, č. 4
- Vitek, J., *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012
- Wiedemann, H.: *Organverantwortung und Gesellschafterklagen in der Aktiengesellschaft*, Rheinisch-Westfälische Akademie der Wissenschaften, Westdeutscher Verlag, Opladen 1989
- Roth, M.: *Unternehmerisches Ermessen und Haftung des Vorstands*, C. H. Beck, München 2001

Použitá judikatura

- Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Cdo 3775/2008, [Výběr NS 5366/2009]
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2003 č. j. 7 Tdo 107/2003
- Nejvyšší soud, 29 Cdo 1053/2007, [C 5600]
- Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Odo 1773/2006, [C 6231]
- Usnesení Nejvyššího soudu Československé republiky, R I 190/34, [Vážný 13396]
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2000, sp. zn. 32 Cdo 901/99
- Usnesení Nejvyššího soudu, 29 Odo 634/2005, [C 4712]
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 3. 2001, sp. zn. 7 Cmo 33/2001
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 C do 773/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ČSSR, Cpj 87/70, [R 55/1971 civ.]
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v Brně ze dne 14.6.2012, 11 Kse 18/2009-72
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR [5 Tdo 764/2009 ze dne 29. 7. 2009]
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009